

Boscós amb futur: el model CustForest

Com la custòdia del territori impulsa
la biodiversitat i la bioeconomia

Boscós amb futur: el model CustForest. Com la custòdia del territori impulsa la biodiversitat i la bioeconomia.

Publicació: Desembre 2025

Autoria: Xarxa per a la Conservació de la Natura (XCN)

Imatges: XCN i CREAf. Alba Mas (portada).

Publicació digital inèdita de la Xarxa per a la Conservació de la Natura. Els continguts d'aquest document estan subjectes a una llicència de Creative Commons 4.0 Internacional Reconeixement-CompartirIgual (CC BY-SA 4.0). Se'n permet la còpia, distribució i adaptació, sempre que se'n mencioní l'autoria i l'obra.

Citació recomanada: Xarxa per la Conservació de la Natura (2025). Boscós amb futur: el model CustForest. Com la custòdia del territori impulsa la biodiversitat i la bioeconomia. Informes de la XCN, 51 pp.

Per a més informació contacteu amb nosaltres a info@xcn.cat, www.xcn.cat

ÍNDEX

El projecte CustForest	3
Entitats sòcies.....	4
1. La custòdia del territori al Custforest	7
1.1 Què és la custòdia del territori	7
1.2 Casos d'èxit de custòdia forestal a nivell estatal	7
1.3 El Visor dels Acords de Custòdia a Catalunya	9
1.4 La custòdia del territori al CustForest.....	10
2. Governança i planificació.....	15
2.1 La importància d'una bona governança	15
2.2 Els processos de governança del projecte	16
2.3 La importància de planificar abans d'actuar	19
2.4 Accions de planificació del projecte	20
2.5 Suport a accions de planificació externes	24
3. Com s'aplica la gestió forestal multifuncional.....	26
3.1 Actuacions de gestió forestal multifuncional.....	26
3.2 Seguiment científic de les accions	31
3.3 Assessorament científic continu.....	34
4. Promoció de la bioeconomia	35
4.1 Promoció de la bioenginyeria com a eina per a la creació de nous llocs de treball	35
4.2 Foment de l'ecoturisme.....	37
4.3 Promoció dels crèdits climàtics	38
4.4 Foment de l'agricultura i la ramaderia	39
4.5 Foment del finançament privat per a les entitats ambientals	41
5. Implicació ciutadana.....	42
5.1 Implicar a la societat en la conservació dels espais naturals.....	42
5.2 Les jornades de voluntariat organitzades per les entitats	42
6. Comunicació.....	45
6.1 La importància de divulgar tot allò que es fa	45
6.2 Com hem divulgat el projecte.....	45
7. Perspectiva de gènere al projecte	47
7.1 Per què aplicar la perspectiva de gènere	47
7.2 Com s'ha aplicat	47
7.3 Guia de gènere	48
8. Aprenentatges adquirits.....	50

El projecte CustForest

El projecte *CustForest: Custòdia del territori com a eina de conservació de la biodiversitat forestal multifuncional i generadora de bioeconomia*, és un projecte de gran abast destinat a impulsar la **gestió forestal sostenible**, reforçar la **conservació de la biodiversitat** i generar noves oportunitats de **bioeconomia en zones rurals catalanes**.

CustForest és una iniciativa que utilitza la custòdia del territori com a eina de governança ambiental, facilitant la col·laboració entre entitats, propietats, administracions i comunitats locals. Aquesta cooperació és essencial per donar resposta als reptes actuals del medi natural: la pèrdua de biodiversitat, el risc creixent d'incendis forestals, la fragmentació d'hàbitats i el repte demogràfic que afecta els territoris rurals.

És un projecte innovador que actua simultàniament en diverses zones de Catalunya, cadascuna amb ecosistemes molt diferents, on les actuacions forestals s'adapten a les necessitats específiques del territori i de les espècies que s'hi volen afavorir. Aquesta adaptació a mida, guiada per experts, és clau per garantir l'eficàcia de les intervencions. Aquest enfocament específic i científicament assessorat garanteix que cada intervenció respongui a les necessitats reals de cada espècie i ecosistema, tot mantenint un marc comú: afavorir la biodiversitat alhora que es genera activitat econòmica i valor local.

El projecte desplega quatre subprojectes de gestió forestal sostenible (GFS) a les demarcacions de Tarragona, Lleida i Girona, cadascun adaptat a la realitat del seu paisatge i orientat a assolir tres grans objectius estratègics:

- Impulsar la **planificació forestal i territorial** amb mirada de llarg termini
- Aplicar **gestió forestal sostenible** orientada a la **biodiversitat**
- Activar la **bioeconomia i la implicació social del territori**

En conjunt, el CustForest és una aposta per un model de territori viu, resilient i biodivers, on la gestió forestal sostenible es converteix en motor de futur, cohesió social i activitat econòmica. El projecte, que s'ha desenvolupat durant els anys 2024 i 2025, ha comptat amb un pressupost total de 2.007.911,73 € i amb el suport la Fundación Biodiversidad del Ministerio para la Transición Ecológica y el Reto Demográfico (MITECO) en el marc del Pla de Recuperació, Transformació i Resiliència (PRTR), finançat per la Unió Europea – NextGenerationEU.

Entitats sòcies

CustForest és possible gràcies a una aliança d'entitats que combinen expertesa científica, coneixement local i capacitat d'acció sobre el territori. La seva col·laboració permet desplegar actuacions que fomenten la bioeconomia, milloren la biodiversitat, reforcen la governança local i impulsen una gestió forestal sostenible adaptada a cada paisatge.

La **Xarxa per a la Conservació de la Natura (XCN)** lidera i coordina el projecte. És una xarxa que agrupa més de 200 entitats ambientals a Catalunya. Treballa per promoure la conservació de la natura, fomentar la custòdia del territori i coordinar esforços entre entitats i administracions. Al CustForest, la XCN articula el treball conjunt de totes les organitzacions participants. Com a xarxa d'entitats ambientals de referència a Catalunya, garanteix la coherència metodològica, la integració territorial i l'alineament de les actuacions amb els objectius de custòdia i conservació. El seu paper és assegurar que les intervencions forestals, les accions de governança i els projectes de bioeconomia avancin de manera sincronitzada i amb un impacte real en la biodiversitat i el desenvolupament local.

El rigor científic del projecte l'aporta el **CREAF (Centre de Recerca Ecològica i Aplicacions Forestals)**, que duu a terme el seguiment ecològic de la vegetació i de l'estructura forestal. Com a centre de recerca de referència en biodiversitat, boscos i canvi climàtic, el CREAF té la funció d'establir una metodologia sòlida de monitoratge, recollida de dades forestals i càlcul d'indicadors que permetin entendre l'estat actual dels ecosistemes i com poden evolucionar en el futur en funció de les actuacions de gestió forestal realitzades.

Atesa la durada limitada del projecte, el seguiment no té per finalitat ajustar immediatament les actuacions, sinó assentar les bases perquè les entitats del territori puguin continuar la recollida de dades més enllà del projecte, comparant resultats al llarg del temps i valorant l'impacte real de la gestió forestal sostenible. La tasca del CREAF inclou també capacitar aquestes entitats en protocols de seguiment, assegurant que la metodologia es pugui mantenir en el futur i que la informació generada serveixi per orientar decisions de gestió forestal a mig i llarg termini.

Pel que fa a l'acció en el territori, cadascuna de les entitats participants desenvolupa actuacions especialitzades que combinen conservació, bioeconomia i implicació comunitària.

A la **vall de la Muga, Pioneers of Our Time** impulsa mesures de prevenció d'incendis amb una forta dimensió social. Es tracta d'una fundació centrada a integrar la dimensió social i ambiental en projectes de custòdia i conservació a la conca de la Muga. Treballa colze a colze amb els veïns i actors locals per integrar el coneixement del territori en el disseny de les actuacions, fomentant una governança participativa que incrementa la corresponsabilitat i reforça la protecció davant els grans incendis forestals. A més, col·labora en el disseny i comercialització de crèdits climàtics i en activitats d'ecoturisme vinculades als espais naturals. També desenvolupa una tasca intensa de sensibilització i divulgació en el territori.

Al **riu Gaià, l'Associació Mediambiental La Sínia** és una entitat local dedicada a la conservació ecològica de l'entorn fluvial i forestal. Al CustForest porta a terme actuacions de renaturalització que milloren l'hàbitat de la tortuga mediterrània, mitjançant la creació d'espais oberts, punts d'aigua i refugis que en reforcen la supervivència. La seva experiència en restauració d'hàbitats i dinamització local permet combinar accions estrictament de conservació amb oportunitats de bioeconomia, com la generació de crèdits climàtics o activitats de sensibilització i ecoturisme.

A les zones subalpines del **Pallars Sobirà, la Fundació Projecte Boscos de Muntanya** fomenta la millora dels boscos on habita el gall fer. Ho fa a través d'una gestió forestal que recupera l'estructura favorable a aquesta espècie, aprofitant alhora la fusta extreta per impulsar obres de bioenginyeria que restauen el paisatge i estableixen terrenys. La fundació també promou formació especialitzada en bioenginyeria i genera oportunitats laborals al Pirineu, contribuint a reforçar la bioeconomia local i el relleu generacional en l'àmbit forestal.

La gestió dels **boscors madurs a terres gironines** és liderada per l'**Associació Sèlvans**, una entitat dedicada a preservar la seva complexitat ecològica i la immensa llar de biodiversitat que contenen. Mitjançant eines de valorització dels serveis ecosistèmics, com la iniciativa CompensaNatura 2.0 o l'avenç cap a crèdits climàtics específicament vinculats, mobilitza recursos privats per finançar la conservació a llarg termini. A més, en finques amb condicions propícies, impulsa itineraris terapèutics que connecten salut i natura. Les seves accions combinen gestió forestal sostenible i noves formes de bioeconomia per preservar i donar valor a un llegat únic i irremplaçable per a les generacions futures.

Finalment, tant La Sínia com Pioneers of Our Time contribueixen al desenvolupament i comercialització de crèdits climàtics vinculats a la reducció d'emissions i a la restauració d'hàbitats, reforçant un model de finançament innovador que connecta empreses i conservació. Paral·lelament, les **més de 100 jornades de voluntariat** organitzades per les entitats i l'elaboració de guies de bones pràctiques reforcen el vessant comunitari, formatiu i divulgatiu del projecte.

En conjunt, les entitats del projecte CustForest actuen de manera complementària: unes aporten base científica, altres expertesa en gestió forestal, altres dinamització social i models de bioeconomia. Junes, donen forma a un projecte que integra conservació, desenvolupament econòmic i participació local, i que aspira a consolidar un nou model de custòdia del territori a Catalunya.

1. La custòdia del territori al Custforest

1.1 Què és la custòdia del territori

La custòdia del territori és una estratègia de conservació i gestió del patrimoni natural, cultural i paisatgístic que es basa en la **col·laboració voluntària** entre propietaris de finques i entitats de custòdia. Aquest model promou acords i compromisos que afavoreixen una gestió responsable dels espais, amb l'**objectiu de conservar** els valors i serveis ecosistèmics a llarg termini.

Es tracta d'una figura que ha experimentat un creixement notable i s'ha consolidat com una **eina eficaç per a la conservació de la biodiversitat en terrenys tant públics com privats**. Les entitats de custòdia desenvolupen tasques d'assessorament, divulgació, planificació i gestió sobre les finques amb acords de custòdia, generant un impacte directe en la conservació i millora dels espais naturals. A més, actuen com a agents integradors, amb capacitat per establir models de governança col·laborativa que impliquin tots els actors del territori, promovent una **gestió sostenible i participativa** del paisatge que integri també els aspectes socioeconòmics de cada entorn.

1.2 Casos d'èxit de custòdia forestal a nivell estatal

La custòdia del territori és una eina de conservació i gestió del medi que no només s'aplica a Catalunya, sinó que també és emprada en molts altres indrets més enllà de les nostres fronteres. En aquest context, el projecte CustForest ha tingut com a objectiu posar en valor la tasca que es duu a terme dins l'àmbit estatal, identificant casos d'èxit en custòdia forestal arreu d'Espanya.

Per a la selecció d'aquests casos d'èxit, s'han considerat iniciatives que complissin una sèrie de requisits indispensables:

- Iniciativa que impliqui gestió forestal.
- Finca en custòdia que no sigui propietat de la mateixa entitat de custòdia, és a dir, es buscaven iniciatives en què hi hagués hagut un acord amb altres propietats externes, ja fossin públiques o privades.
- S'han valorat molt positivament aquelles iniciatives que impliquen un fort arrelament al territori i un impuls social en municipis amb un alt índex de despoblament.

D'entre totes les propostes rebudes, es van seleccionar 20 iniciatives representatives amb les quals es van dur a terme entrevistes en profunditat. Aquestes entrevistes, estructurades

de manera sistemàtica, van permetre recollir informació detallada sobre cadascun dels casos, abordant diferents dimensions clau d'una iniciativa de custòdia:

- **Dades relatives a l'acord de custòdia:** nom de la iniciativa, propietat de la finca, entitat de custòdia, superfície, localització...
- **Ruralitat:** mida del municipi, densitat de població...
- **Governança:** entitats participants en la gestió i rol dins de la iniciativa, integració d'actors externs al projecte, presa de decisions, sinergies amb altres projectes, elaboració d'informes de bones pràctiques o transferència de coneixements
- **Ecologia:** principals formacions forestals, altres hàbitats presents, condicions bioclimàtiques, presència de fauna o flora protegida, figures de protecció...
- **Gestió multifuncional:** espècies protegides, objecte de conservació, actuacions realitzades, evolució del paisatge...
- **Economia:** pressupost, fonts de finançament, beneficiaris de la iniciativa, activitats promogudes al territori, beneficis econòmics obtinguts...
- **Aspectes socials:** voluntariat, perspectiva de gènere, arrelament al territori...

Amb aquesta informació es van poder configurar fitxes resum de cada iniciativa i es va poder elaborar un mapa interactiu amb la localització de cadascun dels casos d'èxit i la seva informació associada.

1.3 El Visor dels Acords de Custòdia a Catalunya

Amb l'objectiu de seguir mostrant la custòdia del territori com a un model d'èxit en la gestió del territori i en el marc del CustForest, s'ha pogut desenvolupar un Visor dels Acords de Custòdia de Catalunya, una eina informàtica que permet consultar d'una manera accessible i visual totes les iniciatives de custòdia del territori que es duen a terme a Catalunya.

Aquest recurs representa un pas endavant en la promoció de la custòdia i en la visualització de la gran tasca que s'està duent a terme.

La nova eina permet disposar d'informació cartogràfica actualitzada dels acords de custòdia vigents, localitzar les entitats que els duen a terme, obtenir dades estadístiques i fer filtres avançats basats en la diferent informació que conté el visor.

Algunes de les funcionalitats que es poden trobar en aquesta eina són:

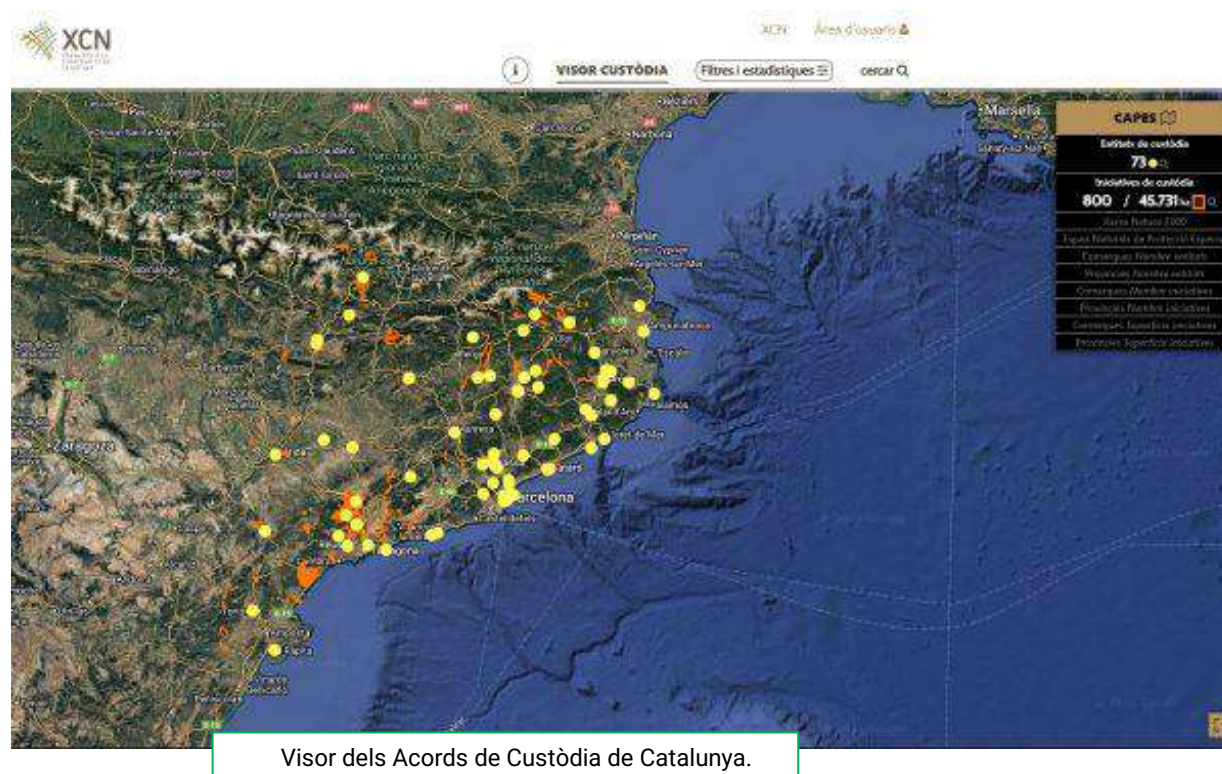
- Buscador d'entitats i iniciatives de custòdia del territori
- Localització i delimitació de les entitats de custòdia i de les seves iniciatives en un mapa interactiu
- Agrupació de dades a escala de Catalunya, obtenint informació cartogràfica de la distribució de les iniciatives i les entitats de custòdia entre les diferents províncies o comarques catalanes, així com creuar aquestes capes amb la cartografia d'espais naturals (Xarxa Natura 2000 i ENPE)
- Obtenció d'estadístiques i realització de filtres avançats amb informació a escala de Catalunya i a escala d'entitat per respondre qüestions sobre la custòdia, obtenint informació detallada sobre, per exemple: quines són les iniciatives de custòdia que treballen sobre un hàbitat en concret?, quants acords de custòdia s'executen en finques de titularitat privada?, quantes iniciatives proveeixen algun tipus de producte o servei?
- Visualització d'informació concreta sobre cadascuna de les iniciatives incloses en el visor: tipologia de l'acord establert, durada de l'acord, àmbit d'actuació (tipologia d'hàbitats, figures de protecció...), estratègies de conservació, governança, finançament i provisió de productes o serveis.
- L'eina enllaça també amb el visor de biodiversitat de la XCN, un visor on es poden consultar de forma interactiva les observacions de diferents grups taxonòmics en els espais en custòdia de tot Catalunya. Les observacions són les recollides mitjançant ciència ciutadana al portal Ornitho, gestionat per l'Institut Català d'Ornitologia.

A més, les entitats de custòdia disposen d'un usuari i contrasenya que els permet accedir a funcionalitats avançades dins del Visor, com ara obtenir informació cartogràfica addicional generada automàticament sobre les seves iniciatives, així com disposar d'un espai personalitzat on poden tenir tota la informació de la custòdia organitzada i actualitzada. Aquesta eina s'anirà actualitzant al ritme que ho facin les entitats, fet que garantirà una evolució constant. Tot i així, la XCN continuarà elaborant periòdicament els seus inventaris de

custòdia, utilitzant la informació extreta del visor per obtenir una fotografia estàtica i actualitzada de l'estat de la custòdia a Catalunya.

Es pot accedir al Visor a través del següent enllaç: [Visor dels Acords de Custòdia de Catalunya](#)

També s'ha pogut crear en el marc del CustForest un manual d'ús que pot servir tant a les entitats com als usuaris externs per conèixer totes les funcionalitat de la nova eina: [Manual d'ús](#)

1.4 La custòdia del territori al CustForest

Tots els espais on actua el projecte tenen un element en comú: es troben sota acords de custòdia amb una entitat ambiental. Tanmateix, les característiques ecològiques, socials i territorials de cada indret, així com les particularitats de cada acord de custòdia, fan que ens trobem davant de realitats molt diverses. Per aquest motiu, la gestió s'ha d'adaptar a les necessitats específiques i singularitats de cada espai, aplicant criteris flexibles que tinguin en compte el context propi de cada finca i del seu entorn.

En el marc del projecte CustForest, també s'ha afavorit la signatura de nous acords de custòdia i la consolidació d'altres ja existents amb l'objectiu d'impulsar aquesta eina com a un recurs per a la gestió forestal sostenible.

Entitats sòcies, espècies clau i llocs principals d'actuació.

Associació Mediambiental la Sínia

L'àrea d'actuació de la Sínia dins del projecte CustForest es centra en el tram mig-baix de la conca del riu Gaià (comarca del Tarragonès), en finques agroforestals a l'Espai Natural Protegit del Riu Gaià i Xarxa Natura 2000 al voltant de l'embassament del riu Gaià, majoritàriament aigües amunt de la presa i en una extensió de 1.402ha.

Tot i que la planificació territorial s'ha fet tenint en compte tota aquesta zona, les actuacions s'han realitzat en 6 finques d'una extensió de 37,9 ha que pertanyen als municipis de Renau (162 habitants) i El Catllar (5.000 habitants). Es tracta de pobles en un entorn rural, que mantenen una activitat agrícola centrada en la viticultura, el cultiu del cereal i el garrofer, tot i que gran part del territori també es troba dominat per la regeneració natural de Pi Blanc (*Pinus halepensis*) en antics camps de cultiu abandonats.

Els acords de custòdia que intervenen a les finques on ha actuat el CustForest són:

- **Conveni de custòdia amb l'ACA:** conveni de custòdia al domini públic hidràulic del riu Gaià amb 527.37ha, establert el 2017 i amb una duració de 4 anys prorrogables pel mateix període de temps.
- **Contracte de custòdia amb Repsol:** contracte de custòdia a 499,44ha propietat de Repsol, establert el 2022 i amb una durada de 10 anys prorrogables. Aquestes finques inclouen part del domini públic hidràulic inclòs en el conveni signat per l'ACA anteriorment.

Dins del projecte també s'ha incentivat la creació de nous acords de custòdia a la zona:

- **Finca Mas Aleix:** contracte de custòdia del territori signat amb un particular el 29/10/2024 per a un període de 15 anys i en una superfície de 8.019ha. Aquest contracte de custòdia es troba vinculat a la creació del PROMACC Riu Gaià.
- **Paratge del Racó de Renau:** conveni de custòdia amb l'Ajuntament de Renau per a una finca al paratge del racó de Renau signat el 28/04/2025 per a un període de 10 anys i amb una superfície de 60.210m².
- **Paratge del Diastre Gras de Salomó:** contracte de custòdia a 6 finques propietat de la mateixa persona signat el 30/07/2025 per a un període de 15 anys i amb una superfície total de 65.304m². Aquest contracte de custòdia es troba vinculat a la creació del PROMACC Riu Gaià.
- **Paratge de les Fontanes:** conveni de custòdia amb l'Ajuntament de Salomó a 3 finques dins del paratge de les Fontanes signat el 07/08/2025 per a un període de 15 anys i amb una superfície total de 59.759m².

Fundació Pioneers Of Our Time

La planificació forestal de la Fundació Pioneers Of Our Time, en el marc del projecte CustForest, abasta una part del territori de la Conca de la Muga, una àrea eminentment forestal de 40.753 hectàrees que comprèn un total de 20 municipis. El paisatge està dominat per formacions forestals pròpies del bosc mediterrani, principalment amb presència d'Alzines (*Quercus ilex* i *Quercus suber*) i diverses espècies d'aciculifolis, que constitueixen l'hàbitat de nidificació de grans rapinyaires forestals. Aquest entorn també presenta un alt potencial d'acollida per a espècies d'elevat interès de conservació, com el Voltor negre (*Aegypius monachus*), que utilitza la zona com a àrea d'alimentació, tot i que actualment no hi nidifica.

No obstant això, les actuacions que s'han realitzat a camp no ocupen tota la Conca de la Muga i se centren en algunes de les finques en custòdia que té l'entitat:

- **Falgàs (La Cirera):** acord de custòdia verbal amb voluntat de formalitzar-se durant l'any 2025 o principis del 2026 per a una vigència de 5 anys (retroactius del 2024 al 2028) en una extensió de 10ha.
- **La Parada:** acord de custòdia del territori signat el desembre de 2025 amb una vigència de 5 anys (2024-2028) i per a una extensió de 7,27 ha
- **La Costa:** contracte de custòdia del territori signat el maig de 2024 i amb una vigència de 5 anys (2024-2028) on s'ha actuat en una extensió de 7,22ha.

Fundació Projecte Boscos de Muntanya

Les actuacions executades per la Fundació Projecte Boscos de Muntanya se situen al Parc Natural de l'Alt Pirineu, concretament a la Vall d'Esterrí de Cardós. Les formacions forestals predominants en aquesta zona corresponen a boscos de Pi negre (*Pinus uncinata*) amb sotabosc de Neret (*Rhododendron ferrugineum*) i Nabiu (*Vaccinium myrtillus*). L'abandonament

i la falta de gestió d'aquestes formacions ha provocat una densificació de les masses forestals posant en risc la conservació de la biodiversitat i en especial l'hàbitat del Gall fer (*Tetrao urogallus*) catalogat com a espècie en perill d'extinció.

Les actuacions de millora d'aquest hàbitat han estat possibles gràcies al conveni de custòdia del que disposa la Fundació:

- **Vall d'Esterri de Cardós:** conveni de custòdia amb l'Ajuntament d'Esterri de Cardós signat el 2016 amb una durada de 15 anys i per a una superfície de 1273,50ha.

En el Marc del CustForest s'ha pogut consolidar aquest conveni ampliant la seva vigència per a 50 anys (fins el 2075).

Associació Sèlvans

Les finques on ha actuat l'Associació Sèlvans es troben distribuïdes entre les comarques de la Garrotxa, el Ripollès i l'Alt Empordà, majoritàriament ubicades dins d'espais naturals de protecció especial i, totes elles, integrades a la Xarxa Natura 2000.

En les darreres dècades, aquests entorns han patit les conseqüències de l'abandonament rural, que ha comportat la pèrdua progressiva d'espais oberts i la proliferació de masses forestals excessivament denses i contínues. Paral·lelament, també s'han vist amenaçats diversos espais amb Boscos d'Alt Valor Ecològic (BAVE), que fins fa poc s'havien mantingut sense explotació, però que en els darrers anys han començat a ser objecte d'aprofitaments forestals.

Els boscos amb més alt valor ecològic de les finques pilot, es caracteritzen per la presència d'alzinars litorals i de muntanya, boscos d'aurons, rouredes mixtes, fagedes i vernedes amb indicadors clars de maduresa.

Els acords de custòdia que han permès dur a terme aquestes actuacions en el marc del projecte són els següents:

Garrotxa

- **Mas Ombert:** acord de corresponsabilització a 25 anys per a una superfície de 8,8 ha signat el 10/07/2025.
- **Masnou Sacosta:** acord de corresponsabilització a 15 anys per a una superfície de 11,7 ha signat el 21/11/2025.
- **El Vilà:** acord de corresponsabilització a 15 anys per a una superfície de 3,5 ha signat el 15/11/2025.

Ripollès

- **Surroca – El Vilà:** acord de corresponsabilització a 15 anys per a una superfície de 4 ha signat el 10/10/2025.

Alt Empordà

- **Requesens:** acord de corresponsabilització a 15 anys per a una superfície de 8,5 ha signat el 08/01/2025.

Dins del projecte també s'ha impulsat la creació de 10 acords marc de custòdia a la zona, que han de permetre replicar la metodologia dels acords de corresponsabilització i constituir la base per a l'aplicació de tres acords vinculats a pagaments per serveis ambientals mitjançant l'eina CompensaNatura.

Aquests acords marc són:

Garrotxa

- **El Sesquer:** acord marc signat amb un particular el 29/11/2024, per un període de 3 anys i una superfície de 9,33 ha.
- **Masnou Sacosta:** acord marc signat l'11/12/2024, per un període de 3 anys i una superfície de 78,06 ha.
- **Mas Ombert:** acord marc signat el 29/11/2024, per un període de 3 anys i una superfície de 119,01 ha.
- **La Casanova:** acord marc signat el 26/03/2025, per un període de 3 anys i una superfície de 117,34 ha.
- **Fontanelles:** acord marc signat el 16/09/2025, per un període de 3 anys i una superfície de 9,96 ha.
- **La Torra:** acord marc signat l'11/11/2025, per un període de 3 anys i una superfície de 37,81 ha.
- **El Pla:** acord marc signat el 15/10/2025, per un període de 3 anys i una superfície de 13,67 ha.
- **Sayols:** acord marc signat el 21/11/2025, per un període de 3 anys i una superfície de 54,22 ha.
- **Esparragueres:** acord marc signat el 18/11/2025, per un període de 3 anys i una superfície de 34,72 ha.
- **Padrosa:** acord marc signat el 20/08/2025, per un període de 3 anys i una superfície de 46,56 ha.

En tres de les finques amb acord marc de custòdia (Esparragueres, Sayols i Fontanelles) s'estan formalitzant, a més, tres acords per a l'establiment de compensacions de drets de tala a 25 anys, condicionats a la captació de patrocini privat. Aquests acords complementaris permeten definir els rodals objecte de pagament, la vigència i els termes que es faran servir per a la venda d'aquests boscos al web de CompensaNatura.

2. Governança i planificació

2.1 La importància d'una bona governança

Una bona governança és clau per gestionar adequadament un espai natural, ja que garanteix que els actors implicats —administracions, comunitats locals, propietaris, entitats ambientals, usuaris i agents econòmics— puguin participar en les decisions que afecten el territori. Això afavoreix la transparència, la corresponsabilitat i l'acceptació social de les mesures de gestió.

La **Governança** fa referència a com es prenen les decisions. Inclou els mecanismes de participació, la coordinació entre institucions, la resolució de conflictes, la comunicació i la manera com els diferents actors s'organitzen per gestionar l'espai. La **Planificació** fa referència a què es vol fer i amb quins objectius. S'expressa en instruments com els plans especials de protecció, els plans d'ús públic, o els programes de gestió, on es defineixen estratègies, actuacions, normatives i prioritats de conservació.

Per tant, governança i participació estan estretament vinculades. **Una planificació sòlida necessita una governança participativa** que legítimi els objectius i les mesures proposades; alhora, una **governança efectiva es concreta i es fa operativa a través de la planificació**, que marca el rumb, les accions i els criteris de gestió. Sense governança, els plans poden quedar desconnectats de les realitats socials; sense planificació, la governança manca d'un marc estratègic per orientar decisions i accions.

Reunió d'actors clau del territori per al Pla de Prevenció de Grans Incendis Forestals de la FPOOT.

2.2 Els processos de governança del projecte

Als diferents espais on s'ha implementat el projecte s'han dut a terme diferents processos de governança, que responen a la realitat local de cada espai. A continuació es descriuen breument:

Associació mediambiental La Sínia

La Sínia ha establert un model de governança per a la conca del riu Gaià basat en diferents nivells d'actors. L'entitat actua com a coordinadora principal i motor del procés, amb la voluntat d'impulsar la futura creació d'un Espai Natural Protegit (ENP). Els actors principals amb qui interactua són les administracions públiques amb competències al territori —els sis ajuntaments implicats, la Diputació de Tarragona i el Departament de Medi Ambient—. També hi ha la participació de Repsol (empresa propietària de bona part de les finques on es realitzen les actuacions) i l'ACA, tot i que tenen una participació més secundària.

A més, hi ha diversos grups sectorials (caçadors/es, pastors/es, propietaris privats, agents rurals, centres educatius i col·lectius d'oci i natura) que intervenen de manera puntual en la governança de l'espai, mitjançant trobades bilaterals amb La Sínia per traslladar necessitats i demandes específiques.

Des del 2019, on l'entitat assumeix la gestió de finques propietat de Repsol i la creació el 2023 d'un conveni amb els ajuntaments i la Diputació, el procés de governança en aquest espai s'ha consolidat. L'arribada del projecte CustForest ha aportat un nou impuls, incorporant la Generalitat i l'ACA i formalitzant el Grup de Governança Compartida del riu Gaià, coordinat per La Sínia. Paral·lelament, gràcies als ajuts de gestió compartida dels ENP han permès plantejar una Taula de Governança dels Espais Naturals Protegits del Gaià, que integrarà en el futur el grup anterior, reforçant la continuïtat del model.

En aquest model, la implicació ciutadana continua sent un repte. En el marc del projecte es van realitzar 42 enquestes a persones de 3 municipis inclosos en l'àmbit de treball, que revelen un desconeixement general sobre el valor ecològic de l'espai i la necessitat d'una pedagogia més àmplia. A més, la limitada capacitat tècnica dels petits ajuntaments, la manca de sinergies entre les administracions i la possible oposició d'actors externs no integrats a la governança, com algunes associacions de regants, són reptes a què també cal fer front.

Fundació Pioneers of Our Time

La Fundació Pioneers of Our Time impulsa un model de governança a llarg termini per a la conca de la Muga, amb l'objectiu de definir un model de gestió a 20 anys que integri bioeconomia, recerca i conservació. La seva ambició és actuar a escala de paisatge, arribant a 100.000 hectàrees, i crear un model replicable a altres conques mediterrànies. Aquest procés es desenvolupa sobretot dins el marc del projecte CustForest, que estructura el treball en dues escales principals: la Vall de la Muga i el Pla de Prevenció d'Incendis Forestals (PPIF).

- A la Vall de la Muga, la fundació està construint un “laboratori” de governança, on ha impulsat un projecte de custòdia fluvial per a 23 km de riu i ha creat un pla d’acció consensuat amb ajuntaments, consorcis i altres actors amb competències territorials. S’han dut a terme tallers de co-creació, entrevistes en profunditat a 33 agents clau i reunions periòdiques que han permès avançar cap a la signatura d’un conveni de gestió amb l’ACA (previst per finals de 2025).
- Paral·lelament, per a la creació del PPIF, s’han implicat 20 ajuntaments i consorcis amb un grup motor de 16 entitats on s’inclouen les ADFs, Bombers o centres de recerca en la dinamització de tallers de cocreació que han contribuït a integrar el coneixement local i criteris de conservació en un pla que serà reconegut oficialment per la Generalitat.

En aquest model, la Fundació Pioneers of Our Time afronta un escenari complex marcat per la cultura territorial, la desconfiança davant els canvis i determinades actituds proteccionistes que poden dificultar la implantació de nous models de gestió. Tot i així, el context ofereix oportunitats significatives com la necessitat urgent de transformar el model territorial davant els episodis de sequera i el risc d’incendis, que generen una major predisposició a actuar.

Taller de governança del CustForest per posar en comú les estratègies de cada entitat.

Fundació Projecte Boscos de Muntanya

La Fundació Projecte Boscos de Muntanya treballa a la vall d'Esterri de Cardós, dins del Parc Natural de l'Alt Pirineu, un territori comunal on la propietat és municipal, però els drets d'ús pertanyen al veïnat. Aquest marc genera una governança complexa, ja que hi coincideixen múltiples actors amb competències diferents: la Direcció General de Boscos de la Generalitat de Catalunya gestiona l'àmbit forestal, la Direcció General de Medi Natural de la Generalitat de Catalunya i diversos centres de recerca assessoren en la protecció d'espècies, i l'Ajuntament i els veïns tenen la darrera paraula sobre les actuacions. Aquesta pluralitat d'interessos i responsabilitats fa que la presa de decisions requereixi negociació constant i una relació de confiança sostinguda.

La governança territorial es desplega en diversos nivells. D'una banda, hi ha els propietaris i el veïnat, que tenen la sobirania i aproven les accions proposades, mentre que la DG de Boscos i el Parc Natural actuen com a gestors i reguladors. A escala operativa, l'equip tècnic de la Fundació, els ramaders, les administracions i professionals del territori exerceixen el rol de cogestors, basant la seva relació en el diàleg quotidià. L'execució de les actuacions recau en caps de projecte, caps de colla voluntàries i empreses del sector, mentre que les persones voluntàries, sòcies i entitats col·laboradores participen en les activitats, però no formen part dels òrgans de decisió.

Paral·lelament, la Fundació impulsa dos espais destacats de governança sectorial. El primer és el recentment **creat Centre Promotor de Bioenginyeria del Paisatge dels Pirineus**, que el Projecte Boscos de Muntanya i l'Asociación Española de Ingeniería del Paisaje (AEIP) estan estructurant com un centre de formació i innovació per donar sortida a fusta de baixa qualitat i promoure tècniques de bioenginyeria. El centre vol reunir professionals, administracions i actors territorials per generar sinergies i serà un espai clau per capacitar el sector i consolidar un nou model de gestió forestal. El segon espai és el **Grup de Treball de Silvicultura i Gall Fer**, un instrument necessari per coordinar la gestió forestal amb la conservació d'aquesta espècie sensible. Tot i els debats entre visions conservacionistes i aprofitament forestal, s'ha vinculat el grup al Servei de Fauna i Flora de la Generalitat, que té majors competències i pot garantir continuïtat més enllà del projecte CustForest.

En aquest model els principals reptes identificats són consolidar espais de coordinació que permetin donar continuïtat als projectes més enllà dels cicles polítics, com fer front a la reducció de pressupostos destinats al món rural i la conservació i com conviure amb la fragmentació de les competències entre administracions. També és imprescindible treballar amb sensibilitat envers el caràcter conservador de part del territori i revertir la centralització en la presa de decisions (potenciant-les des del mateix territori).

Associació Sèlvans

L'associació Sèlvans actua com a columna vertebral de la governança als espais on intervé, articulant la relació entre tots els actors implicats i recollint necessitats per convertir-les, en la

mesura del possible, en propostes d'acció. El seu model s'estructura en quatre nivells jeràrquics. Al capdamunt hi ha la propietat forestal, la qual té la capacitat final de decisió sobre la finca i manté una corresponsabilitat activa mitjançant reunions periòdiques amb l'entitat.

En un segon nivell hi ha les administracions públiques —ajuntaments, el Centre de la Propietat Forestal (CPF) i els òrgans gestors com els parcs naturals— que validen les actuacions, regulen usos de l'espai i, en alguns casos, com el CPF, participen en processos d'acreditació de crèdits climàtics. El tercer nivell el constitueix la mateixa entitat de custòdia, Sèlvans, que és qui vertebrava tot el sistema: connecta actors, detecta necessitats i formula les accions, assegurant que la governança funcioni de manera cohesionada.

Finalment, hi ha els altres actors del territori —empreses forestals, centres de recerca, associacions de propietaris, ramaders i sectors vinculats al turisme i la salut— que s'integren mitjançant fòrums, jornades formatives i visites de camp. Aquests espais faciliten la creació de sinergies i permeten prendre decisions consensuades sobre conservació, gestió forestal i banys de bosc.

En aquest model de governança els principals reptes identificats són la complexitat territorial d'intervenir simultàniament al Ripollès, a l'Alt Empordà i a la Garrotxa; l'elevada dedicació de temps per assolir nous acords de custòdia (convèncer la propietat per firmar un nou acord no sempre és fàcil) i la dificultat de treballar amb empreses forestals poc familiaritzades amb models de gestió orientats a fomentar la biodiversitat.

2.3 La importància de planificar abans d'actuar

La planificació territorial és una eina fonamental per garantir una gestió forestal eficaç, sostenible i integrada dins del paisatge. Abans d'implementar qualsevol actuació sobre els ecosistemes forestals, és essencial entendre el territori com una unitat complexa on interactuen múltiples usos del sòl, dinàmiques ecològiques, activitats socioeconòmiques i riscos naturals.

Una planificació territorial acurada permet identificar les àrees prioritàries per a la conservació, la producció forestal, la prevenció d'incendis, la protecció de la biodiversitat i altres serveis ecosistèmics clau. Així mateix, facilita la coordinació entre els diferents agents del territori i evita conflictes d'ús, assegurant que les actuacions forestals responguin a una visió estratègica de llarg termini i no a decisions aïllades o puntuals.

En aquest context, la planificació territorial esdevé una fase prèvia imprescindible que proporciona el marc tècnic i normatiu per dissenyar i executar intervencions forestals que siguin coherents amb els objectius ambientals, econòmics i socials del territori. A més, ajuda a optimitzar recursos, minimitzar impactes negatius i afavorir la resiliència dels boscos davant el canvi climàtic i altres pressions.

2.4 Accions de planificació del projecte

La planificació territorial ha constituït un dels pilars estratègics del projecte CustForest, essent integrada de manera transversal en cadascun dels espais d'actuació. Ha estat concebuda com una eina clau per garantir que les intervencions de gestió forestal s'alineen amb els objectius específics del territori i responguin de manera efectiva a les particularitats ecològiques i socioeconòmiques de cada espai.

En aquest sentit s'han dut a terme diversos processos de planificació específics, recollits en documents de planificació per a cada zona d'intervenció. Aquests documents responen a una

anàlisi detallada de les casuístiques locals i tenen com a finalitat establir les línies d'actuació prioritàries i criteris tècnics per a una gestió forestal adaptativa i orientada a la conservació de la biodiversitat i la generació de bioeconomia.

A continuació s'expliquen breument els diferents processos de planificació i documents resultants redactats:

Associació Mediambiental la Sinia

- **Pla de Gestió de prevenció d'incendis forestals, renaturalització d'espais i promoció de la bioeconomia a la conca del Gaià:** s'ha treballat en la redacció d'un Pla Tècnic de Gestió i Millora Forestal (PTGMF) amb una orientació estratègica centrada en tres grans eixos: la prevenció d'incendis forestals, la conservació de la biodiversitat i la promoció de la bioeconomia rural. Aquest instrument de planificació incorpora de manera prioritària l'anàlisi del risc de Grans Incendis Forestals (GIF) i contempla la implementació de mesures específiques per a la seva minimització, tenint en compte tant la configuració del paisatge com la continuïtat de la massa forestal i les infraestructures existents.

Pel que fa a la conservació de la biodiversitat, el pla ha posat especial èmfasi en la identificació i caracterització d'hàbitats clau, així com en la definició de mesures específiques per a la seva preservació. També contempla mesures destinades al seguiment i la protecció de fauna d'alt valor ecològic i amb necessitats especials de conservació, com ara la tortuga mediterrània (*Testudo hermanni*), el ratpenat de cova de Shreibers (*Miniopterus schreibersii*) i l'àliga cuabarrada (*Aquila fasciata*).

Un aspecte clau en l'elaboració del PTGMF ha estat la implicació activa dels agents del territori. S'han dut a terme accions participatives amb pastors i societats de caçadors per identificar les seves necessitats específiques i garantir que aquestes quedessin reflectides en el document de planificació. També s'ha comptat amb la col·laboració d'altres actors estratègics com els ajuntaments integrants del grup de Governança Compartida del riu Gaià, i un Comitè d'Experts que ha aportat assessorament tècnic per identificar les actuacions més adequades d'acord amb les característiques ecològiques i socioeconòmiques de la zona.

Finalment, s'ha treballat de manera coordinada amb la Secció de Boscos de Tarragona de la Generalitat de Catalunya, fet que ha permès integrar informació actualitzada sobre les infraestructures estratègiques de prevenció d'incendis forestals existents a l'àmbit d'estudi, afavorint així una planificació més eficient, coherent i adaptada a les condicions reals que ja existeixen al territori.

Fundació Pioneers Of Our Time

- **Pla de prevenció de grans incendis a la Vall de la Muga:** aquest document de planificació integra de manera coherent i complementària dos instruments clau per a la

gestió del risc d'incendis i la conservació del paisatge forestal. D'una banda, incorpora el Pla de Prevenció de Grans Incendis Forestals (PPGIF), que actua com a eina d'inventari i ordenació de les infraestructures estratègiques destinades a la prevenció dels GIF. D'altra banda, inclou el Pla de Maneig del Foc (PMF), orientat a la planificació operativa de cremes prescrites com a eina de gestió adaptativa del territori, amb aplicació específica a la meitat nord de l'àrea que compren el pla de prevenció de la Vall de la Muga.

La integració d'aquests dos instruments en un únic marc de planificació respon a una visió multifuncional del territori, que entén el foc tant com una amenaça a gestionar com una eina de maneig ecològic en determinades condicions.

Amb l'objectiu de garantir una visió holística i representativa de la realitat territorial, s'ha desenvolupat un programa de participació ciutadana que ha permès incorporar les veus dels principals agents clau del territori (consulteu l'apartat de governança per a més informació). Aquest procés participatiu ha facilitat la identificació de valors i elements territorials rellevants, que han estat integrats en la planificació i que d'altra manera no s'haguessin tingut en compte. Així, el document reflecteix no només les necessitats de prevenció d'incendis i gestió forestal, sinó també aspectes vinculats a l'economia local, els usos tradicionals, el patrimoni cultural, el paisatge i la conservació de la biodiversitat.

Fundació Projecte Boscos de Muntanya

- **Integració de propostes de modificació d'Instruments d'Ordenació Forestal:** en el cas de la Vall d'Esterri de Cardós, ja existia un Projecte d'Ordenació Forestal (POF) vigent abans de la formulació de les actuacions previstes en el marc del projecte CustForest. Per aquest motiu, ha estat necessari adaptar i integrar les noves propostes en la planificació forestal preexistent, tot garantint la coherència amb els objectius estratègics del projecte i el respecte a les directrius ja establertes.

Les modificacions proposades sobre el POF s'han centrat principalment en tres eixos estratègics:

- **Integració de l'aprofitament forestal amb finalitats energètiques i d'ús en bioenginyeria:** S'ha incorporat l'aprofitament de la biomassa forestal per a la producció energètica, així com l'ús de la fusta extreta en actuacions de bioenginyeria del paisatge. Aquesta línia d'actuació promou una gestió forestal basada en criteris d'economia circular i de proximitat, alhora que assegura una valorització eficient i ambientalment respectuosa dels productes forestals obtinguts.
- **Millora de la resiliència i resistència de les masses forestals:** Les actuacions planificades persegueixen augmentar la capacitat d'adaptació dels boscos davant de perturbacions com els incendis forestals o els efectes derivats del canvi climàtic, mitjançant una gestió forestal orientada a estructures més estables, diverses i resistents.

- **Conservació i millora de l'hàbitat del gall fer:** Es plantegen mesures específiques per a l'adequació i conservació de l'hàbitat actual i potencial d'aquesta espècie, tenint en compte les diferents fases del seu cycle vital. Així mateix, s'han previst criteris tècnics per minimitzar les molèsties derivades de les actuacions forestals durant les èpoques sensibles per a l'espècie.

En total, s'han formulat 17 propostes de modificació del POF existent. D'aquestes, 15 comporten modificacions parcials o totals de les especificacions tècniques inicials, mentre que en les 2 restants s'introdueixen noves prescripcions específiques orientades a la conservació del gall fer.

Associació Sèlvans

- **Planificació d'actuacions silvícoles per a la millora de la resiliència del mosaic agroforestal:** L'estratègia de planificació desenvolupada a les finques on han actuat s'ha basat en la integració de tres línies d'actuació orientades a la millora del mosaic agroforestal mitjançant l'enfocament de la triple resiliència (R3). Aquesta estratègia busca augmentar la resiliència del territori des d'una perspectiva ecològica, econòmica i social, mitjançant les següents vies:
 - **R1 – Recuperació d'espais oberts:** Aquesta línia d'actuació té com a objectiu la restauració i consolidació d'una estructura paisatgística més diversa i funcional, amb especial èmfasi en la prevenció d'incendis forestals. Al mateix temps, es promou la recuperació de terrenys agrícoles amb potencial productiu, contribuint així al foment de la bioeconomia local i a la reactivació de l'activitat agroforestal de proximitat.
 - **R2 – Adequació de masses joves i denses:** La planificació preveu intervencions en masses forestals caracteritzades per una elevada densitat i una forta competència entre individus, que han donat lloc a estructures col·lapsades, vulnerables al foc i amb greus dificultats d'accés. Les actuacions previstes busquen millorar l'estructura i vitalitat d'aquestes masses, reduir el risc de propagació de grans incendis forestals i augmentar la seva funcionalitat ecològica i productiva.
 - **R3 – Preservació de Boscos d'Alt Valor Ecològic (BAVE):** Es prioritza la conservació i gestió específica de boscos madurs i pre-madurs, amb l'objectiu de fomentar la seva evolució cap a estadis més madurs i complexos, afavorint-ne així la biodiversitat associada. Complementàriament, es té en compte la presència d'una xarxa de boscos amb potencial terapèutic, valorant-los com un recurs emergent amb aplicacions en salut i benestar, i com a possible motor de desenvolupament econòmic local.

2.5 Suport a accions de planificació externes

El projecte CustForest no només ha tingut com a objectiu desenvolupar instruments de planificació i gestió forestal a les zones d'actuació directa, sinó que també ha permès donar suport a altres entitats de custòdia del territori en l'elaboració dels seus propis Plans de Gestió, promovent així una transferència de coneixement i una ampliació de l'impacte territorial del projecte.

En aquest marc, es va llançar una convocatòria per a la selecció de dues entitats de custòdia interessades en redactar un Pla de Gestió a les seves finques amb l'acompanyament tècnic de la Xarxa per a la Conservació de la Natura (XCN).

Visita de camp per a elaborar el pla de gestió de l'Associació AUBE.

Les entitats beneficiàries seleccionades van ser:

- **Associació AUBE:** aquesta entitat va rebre acompanyament tècnic en la redacció del Pla de Gestió de la finca Mas de Santa Magdalena (2025–2030), situada dins del Paratge Natural de la Picossa, al terme municipal de Móra d'Ebre. El pla es focalitza en la conservació i recuperació del mosaic agroforestal mediterrani, un paisatge característic d'aquest indret que es troba greument amenaçat per l'abandonament progressiu de les

activitats agroramaderes i per la successió forestal no gestionada. Aquesta dinàmica comporta un augment significatiu del risc d'incendi forestal i una pèrdua sostinguda de biodiversitat.

El mosaic agroforestal de la finca constitueix l'hàbitat d'espècies d'elevat interès conservacionista, com l'àliga cuabarrada. A més, el pla inclou la promoció d'una gestió forestal adaptativa a les pinedes mediterrànies presents, amb l'objectiu de guiar la seva evolució cap a estructures més complexes i biodiverses, que contribueixin a la resiliència ecològica del sistema.

- **Associació ARBA Litoral:** El Pla de Gestió d'ARBA Litoral (2025–2030) s'ha elaborat per al corredor ecològic del riu Foix, situat entre les comarques de l'Alt Penedès i el Garraf. Aquesta planificació se centra en el domini públic hidràulic del riu i en diverses finques adjacents.

Els objectius principals del pla són la millora de la qualitat de les formacions forestals autòctones, tant de bosc de ribera com de bosc mediterrani, la recuperació d'espais oberts destinats a la pastura i a l'agricultura i la millora de la qualitat i la disponibilitat dels hàbitats aquàtics per afavorir les poblacions d'amfibis.

Totes les actuacions de gestió proposades tenen com a finalitat reforçar l'estructura de les masses forestals i augmentar la disponibilitat d'hàbitat per a les espècies d'interès presents al territori com per exemple la Mostela (*Mustela nivalis*) entre d'altres.

El pla també posa un èmfasi especial en la divulgació ambiental, amb la realització de tallers i sortides guiades per tal de donar a conèixer el patrimoni natural i cultural de la zona.

3.Com s'aplica la gestió forestal multifuncional

La gestió multifuncional dels boscos és un model de gestió que busca compatibilitzar i equilibrar alhora les diverses funcions que pot oferir un bosc, com ara la producció de fusta, la conservació de la biodiversitat, la protecció del sòl i de l'aigua, la captació de carboni, l'ús recreatiu i el valor paisatgístic. A diferència d'una gestió centrada en un únic objectiu, aquest enfocament pretén aprofitar els recursos forestals de manera sostenible, assegurant que l'activitat humana no comprometi la capacitat del bosc de mantenir-se sa i productiu a llarg termini i garantint el manteniment dels serveis ecosistèmics que proporcionen.

3.1 Actuacions de gestió forestal multifuncional

Actuacions coordinades per l'Associació Mediambiental La Sínia

L'Associació mediambiental la Sínia ha actuat en diverses finques de l'entorn de l'embassament del riu Gaià, que ocupen una superfície total de 19,48 Ha i s'estenen per l'àmbit municipal d'El Catllar, Salomó, Vilabella, Renau, Vespella de Gaià i la Secuita. En la majoria de les finques s'ha actuat sobre pinedes de pi blanc amb l'objectiu de:

- **Millorar l'estructura del bosc per afavorir l'hàbitat de ratpenats**, amb especial atenció al ratpenat de cova de Shreibers, el qual és una espècie amenaçada, i alhora reduir la quantitat de combustible i, per tant, el risc d'incendis forestals. Per aconseguir aquest objectiu, s'han realitzat aclarides suaus i aclarides selectives de pi blanc, retirant els arbres de menys diàmetre (>10 cm) i també alguns arbres caiguts, amb poca vitalitat, mal conformatos o que dificultaven el desenvolupament d'altres arbres d'interès.
- **Generar clarianes amb espais oberts amb matollars i prats, per tal de millorar l'hàbitat per la tortuga mediterrània i l'àliga cuabarrada**. Amb aquest objectiu, s'han executat actuacions de tala i desbrossada de tots els exemplars de pi blanc de classes diamètriques entre 10 i 15 cm, amb alguns exemplars tallats de fins a 20 cm de diàmetre normal, i deixant en peu els exemplars de diàmetres superiors a 25 cm o amb característiques singulars.
- **Potenciar i recuperar cultius de garrofers abandonats i colonitzats per masses denses de pi blanc**, respectant les espècies arbustives acompanyants per tal d'afavorir la biodiversitat. Amb aquest objectiu s'han dut a terme tala i desbrossades de tots els exemplars de pi blanc presents a les feixes d'antics cultius de garrofers abandonats, deixant en peu alguns dels pins de major diàmetre (>25 cm) o amb característiques singulars. També s'han realitzat actuacions per recuperar la productivitat dels cultius, duent a terme podes de formació i recuperació dels garrofers i desbrossades de la vegetació de l'entorn directe dels arbres.
- **Reduir el risc de Grans Incendis Forestals**: La zona on ha treballat la Sínia és un espai amb un risc d'incendi elevat. Per aquest motiu, la reducció de la continuïtat de les

masses forestals i de la càrrega de combustible, sempre tenint en compte els valors de biodiversitat esmentats anteriorment, ha estat un objectiu transversal en totes les actuacions.

En totes les tallades, s'han mantingut especialment arbres de grans dimensions, arbres amb cavitats i un mínim de fusta morta en peu i a terra, quan se n'ha trobat.

Finalment, pel que fa a les restes vegetals que s'han generat amb les actuacions forestals, les restes de menor mida s'han trinxat i deixat in situ mentre que els troncs de major mida s'han amuntegat i s'han deixat a disposició dels veïns i veïnes dels municipis per a poder ser aprofitats com a llenya a les llars. En total, s'han extret 284 m³ de biomassa, aproximadament 212 m³ ha estat triturada a bosc i 72 m³ s'han aprofitat per llenya.

Paral·lelament a la gestió forestal activa, des de l'Associació Mediambiental La Sínia s'han fet seguiments de ratpenats abans i després de les actuacions de gestió forestal per tal de conèixer els quiròpters presents a la zona d'estudi i conèixer quin ha sigut l'impacte de la gestió forestal sobre les seves poblacions. Aquest seguiment s'ha dut a terme a través de metodologies de mostreig basades en la bioacústica, emprant gravadores de sons del model Audiomoth 1.2.0 i el programa d'anàlisi d'ultrasons a través de sonogrames, el Kaleidoscope, versió 5.6.8 de 2024. D'altra banda, s'ha fet seguiment la Cova Fonda Salomó, mitjançant recomptes visuals en sortida d'individus, per tal de conèixer l'estat de la població del ratpenat de cova de Shreibers i poder avaluar-ne l'evolució en un futur.

Actuacions coordinades per la Fundació Pioneers of our Time

La Fundació Pioneers of our Time ha dut a terme actuacions de gestió forestal en 2 finques dels municipis de Cabanelles i Albanyà, situats a la comarca de l'Alt Empordà, on s'ha actuat sobre una superfície total de 17,2 Ha, en masses forestals formades principalment per alzina (*Quercus ilex*) i pinassa (*Pinus nigra*) amb algunes formacions en menor proporció de pi roig (*Pinus sylvestris*) i pi blanc (*Pinus halepensis*). Els principals objectius de les actuacions executades han estat la reducció del risc d'incendis forestals i la millora de l'hàbitat del voltor negre i altres aus rapinyaires. Tenint en compte aquests dos grans objectius s'han fet actuacions destinades a:

- **Millora de la massa forestal:** s'han dut a terme tallades selectives, estassades de matollar, aclarides de millora i podes, que han comportat una reducció de la densitat arbòria de les masses forestals, una reducció de la continuïtat vertical del combustible i de la càrrega de combustible en general i un increment de les possibilitats d'implementació de la pastura amb bestiar domèstic a les finques intervingudes. Pel que fa a les tallades, s'han realitzat aclarides de millora amb criteri sanitari, extraient només arbres dominats, amb signes clars de debilitat o generant competència a altres de millor conformació; sempre tenint en compte no reduir l'àrea basimètrica inicial del bosc més d'un 20%, mantenir una fracció de cabuda coberta superior al 70% i respectar les espècies acompanyants. En una de les dues finques on s'ha actuat, s'han anellat

exemplars de pinasses de grans dimensions (>25 cm diàmetre) perquè esdevinguin fusta morta en peu.

Les estassades selectives s'han dut a terme arreu per disminuir la càrrega de combustible rebaixant el recobriment de matollar per sota del 30%, tenint en compte conservar espècies protegides i productores de fruit i flor pel seu valor per la biodiversitat. En algunes zones amb baix recobriment arbori (inferior al 60% de recobriment), no s'hi han realitzat estassades de matollar per intentar mantenir el recobriment del sòl i s'hi han dut a terme podes de formació sobre arbusts per donar-los estructura d'arbre, quan les espècies ho han permès.

També s'han dut a terme podes als 20 m a banda i banda de camins, eliminant les branques de fins a 2 m d'alçada de tots els arbres, per tal de reduir més la continuïtat vertical de combustible del bosc i millorar-hi la circulació.

També s'ha prioritzat la conservació d'arbres de grans dimensions, arbres amb cavitats i un mínim de fusta morta en peu i a terra, quan se n'ha trobat.

- **Potenciar arbres de futur per a la nidificació del voltor negre:** s'ha realitzat una silvicultura d'arbre individual, la qual té com a principi general promoure els arbres de més interès, en aquest cas per acollir la reproducció del voltor negre, i que s'ha traduït en la realització d'estassades, tallades i podes selectives. Les podes s'han realitzat en arbres amb potencial de futur, retirant totes les branques presents fins a 2-3 m d'alçada, per dificultar-hi l'accés de depredadors terrestres i així millorar la seva qualitat per acollir nius de voltor negre. També s'ha reduït el recobriment arbori i arbustiu al voltant i sota dels arbres seleccionats com a arbres de futur en una superfície mínima de dos metres de radi superior a la mida de la seva capçada, per tal d'afavorir el creixement d'aquests arbres i afavorir la sortida dels voltors dels arbres (pins) seleccionats.
- **Adevesament de les masses forestals:** amb l'objectiu de millorar l'hàbitat d'alimentació per rapinyaires, s'han realitzat estassades, tallades i podes selectives que han generat una estructura adevesada en les masses forestals. Pel que fa a l'estassada selectiva, aquestes s'han dut a terme seguint els mateixos criteris anteriorment descrits, reduint el percentatge de recobriment de matollar fins a menys del 30%. Pel que fa a la tallada selectiva, aquesta ha buscat obtenir una FCC final del 30% en zones d'antigues feixes de conreus i del 50% a la resta de la superfície intervinguda amb l'objectiu de permetre que entri la llum del sol dins la massa forestal i fomentar l'aparició de plantes herbàcies atractives pels ramats. S'han deixat els arbres de major diàmetre i les espècies acompanyants poc representades. S'ha posat especial atenció en arrancar les soques dels arbres talats per evitar futurs problemes amb el bestiar.

Pel que fa a les restes vegetals generades mitjançant les actuacions, aquestes s'han retirat del bosc o bé s'han trossejat o triturat depenent de les casuístiques específiques de cada cas. Quan aquestes s'han deixat a bosc, prèviament s'han trossejat en fragments de màxim un

metre de longitud o s'han triturat, escampant posteriorment els fragments resultants per les zones on s'ha actuat.

Paral·lelament a les actuacions de gestió forestal, en el marc del projecte la Fundació Pioneers of our Time ha promogut i coordinat censos de voltor comú (*Gyps fulvus*) i aufrany (*Neophron pernocterus*) a la comarca de l'Alt Empordà i a l'Espai Natural Protegit de l'Alta Garrotxa. Els censos s'han dut a terme segons la metodologia establida per SEO/BirdLife i per l'Equip de Biologia de la Conservació de la UB descrita a Del Moral & Molina (2018), per tal d'afavorir l'homogeneïtat de les dades recollides i la seva posterior anàlisi i comparació amb els últims censos fets en l'àmbit estatal. Aquesta metodologia consisteix a visitar regularment les zones rocoses on es dona la reproducció d'aquestes espècies, tenint en compte la fenologia de cada espècie a l'hora de programar les visites de mostreig. Aquests censos han permès identificar i cartografiar les zones de reproducció actuals i potencials d'ambdues espècies a l'àrea d'estudi, avaluar-ne l'èxit reproductor i registrar la presència d'altres aus rapinyaires rupícoles.

Gestió forestal de la Fundació Pioneers of Our Time.

Actuacions coordinades per la Fundació Projecte Boscos de Muntanya

Les actuacions que ha portat a terme la Fundació Projecte Boscos de Muntanya als terrenys municipals d'Esterri de Cardós han tingut com a objectiu principal la conservació i millora de l'hàbitat cria i alimentació del Gall Fer. Cal tenir en compte que aquesta espècie presenta requeriments d'hàbitat diferents en funció dels diferents moments del seu cicle biològic:

- **Millora de l'hàbitat d'alimentació del gall fer:** les actuacions que s'han fet en aquest sentit han anat encarades a potenciar el recobriment d'espècies de flora que serveixen com aliment al gall fer, principalment del nabiu.

- **Millora de l'hàbitat de cria del gall fer:** les cries de gall fer necessiten tenir espais amb un sotabosc suficient per a amagar-se dels depredadors alhora que aquest no pot ser massa dens per tal de facilitar el seu moviment. La principal espècie que conforma el sotabosc d'aquests espais és el neret.

En base a aquests criteris les actuacions que s'han fet han estat la millora de l'estructura dels boscos de pi negre, mantenint la seva irregularitat i reduint la seva densitat per tal de facilitar l'entrada de radiació solar i afavorir el creixement del nabiu. En total s'han obert clarianes de fins a 2.500m² distribuïts irregularment sobre el terreny. A la mateixa intervenció s'han realitzat també tractament de millora sobre els grups d'arbres de les diferents classes diamètriques per tal d'afavorir aquells peus més vitals.

Pel que fa al control del neret s'han fet desbrossades moderades en les quals s'ha reduït la densitat i l'altura d'aquesta espècie tot tenint en compte deixar suficient cobertura perquè hi hagi disponibilitat d'amagatall per a les cries.

La fusta extreta d'aquestes actuacions ha estat la que s'ha utilitzat posteriorment per a les actuacions de bioenginyeria del paisatge (13m³) i les restes vegetals han estat trossejades i escampades in situ o fetes servir com a biomassa (45 tones) a la caldera municipal d'Esterri de Cardós.

Actuacions coordinades per la Associació Sèlvans

Les actuacions proposades per la Fundació Sèlvans han estat encarades a la millora de la resiliència forestal a 5 finques demostratives situades al Ripollès, a l'Alt Empordà i a la Garrotxa. Aquesta millora ha comportat accions emmarcades en 3 tipus d'accions diferents:

- **Restauració d'espais oberts:** a cada finca s'han dut a terme actuacions d'aclarida de la massa arbòria afectant un màxim del 50% de la fracció de cabuda coberta, incidint en les classes diamètriques menors o mitjanes i preservant aquells arbres més grans i productors de fruits. Durant l'esbrossada s'han respectat els marges i s'han deixat petits nuclis de matollar afavorint les espècies de major interès tròfic o de refugi per a la fauna. Per afavorir la recuperació d'aquests espais i garantir una gestió adequada de les zones de pastura s'han instal·lat 600m lineals de pastors elèctrics a dues de les finques gestionades.
- **Millora de la massa forestal:** les principals masses forestals de les finques on s'ha actuat són masses forestals joves i denses on s'han implementat aclarides amb diferents intensitats tenint en compte la prioritització d'espècies minoritàries (roures, aurons...) i la millora de la vitalitat i la qualitat del conjunt de la massa. També s'han realitzat desbrossaments a l'estrat arbustiu incidint especialment sobre espècies piròfites i el conjunt de peus morts de boix.
- **Preservació de Boscos d'Alt Valor Ecològic:** en aquesta tipologia de boscos es realitzarà una gestió passiva garantint la seva protecció i conservació mitjançant la

custòdia del territori i aconseguint el compromís dels propietaris en la seva conservació durant un període d'entre 15 i 25 anys.

Les restes vegetals més petites resultants de les diferents actuacions han estat triturades in situ mentre que les restes més grans s'han disposat als marges de les zones de pastura per tal d'afavorir el creixement de l'herba a la finca.

3.2 Seguiment científic de les accions

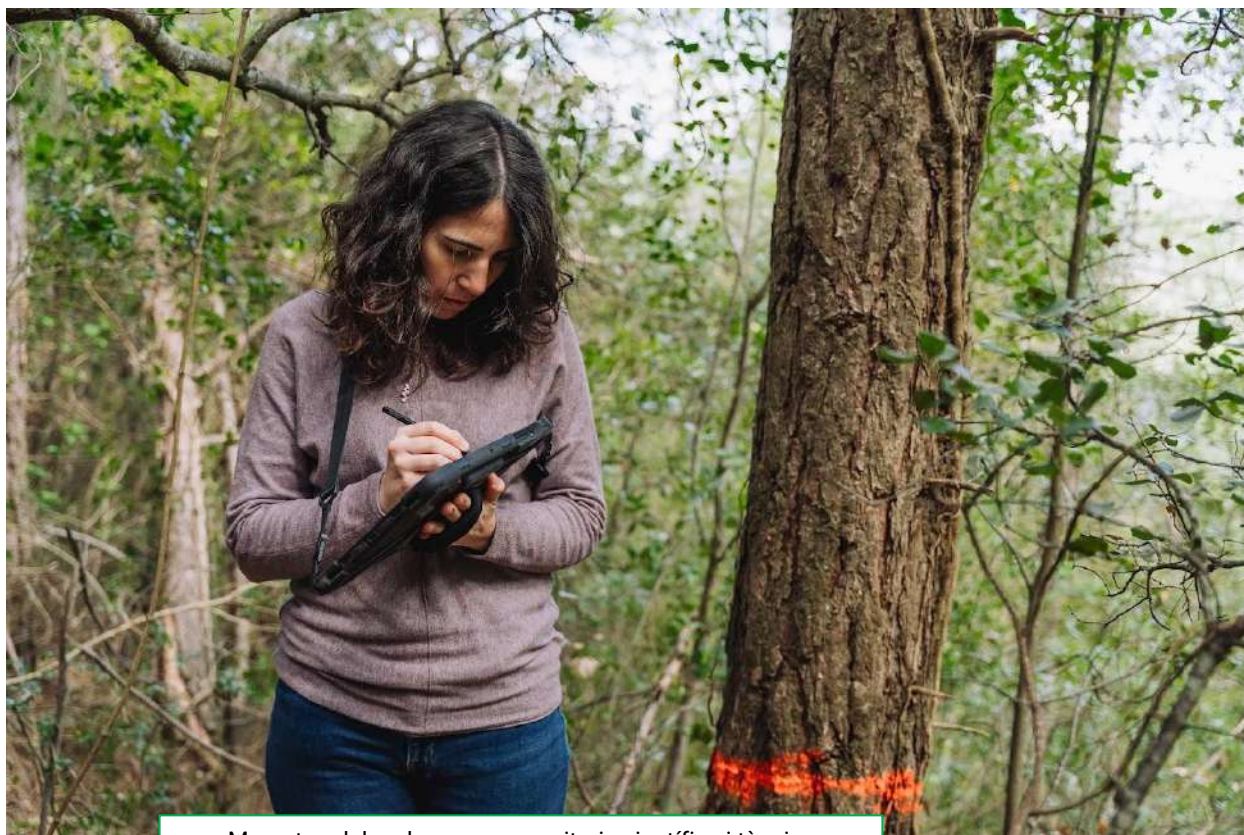
Una de les principals dificultats del projecte CustForest ha estat la seva curta durada. Cal tenir en compte que el projecte només ha durat 2 anys i que les actuacions de gestió forestal que s'han portat a terme no tindran un efecte palpable al territori de manera immediata donada la dinàmica lenta pròpia dels sistemes forestals, sinó que caldrien uns quants anys per veure l'impacte de la feina feta més enllà de la pròpia pertorbació de les actuacions.

Tenint en compte aquest condicionant, el CustForest no només ha mesurat l'impacte de les actuacions fetes en el marc del projecte durant aquests dos anys de duració sinó que també ha creat uns protocols de camp que serviran a les entitats per poder a repetir les mesures de camp de forma estandarditzada d'aquí a 5 anys. L'objectiu últim de sistematitzar el seguiment de les actuacions i la recollida de dades a camp a través d'uns protocols detallats, és poder posteriorment avaluar quina ha estat l'efectivitat de les actuacions executades per aconseguir els objectius fixats, ja fora del marc del Custforest

S'han dissenyat una sèrie de **protocols de camp** que permeten avaluar i quantificar l'efecte de les actuacions de gestió forestal sostenible implementades sobre determinats indicadors de serveis ecosistèmics (SE) i biodiversitat, pels quals s'ha establert un sistema de seguiment mitjançant parcel·les permanents on s'han mesurat un conjunt de variables forestals.

Els protocols estableixen la realització de mostrejos per a recollir dades forestals pel càlcul dels indicadors. Aquests mostrejos estan pensats per a recollir aquestes dades abans de la realització de les actuacions (pre-actuació), després de les actuacions (post-actuació) i també es preveu la capacitat de les entitats per a tornar a realitzar aquests mostrejos a mig termini després de les actuacions portades a terme dins del CustForest (post-projecte).

Els indicadors recollits mitjançant aquests protocols donen informació sobre els diferents components de l'ecosistema sobre els que actua el projecte: el segrest de carboni, el control de l'erosió del sòl, el risc d'incendi i la millora de l'hàbitat per espècies protegides, entre d'altres.

Marcatge dels arbres segons criteris científics i tècnics.

Per fer el seguiment de les actuacions, s'han establert 3 parcel·les dasomètriques per cada tipus d'actuació en cadascuna de les zones gestionades, amb 3 parcel·les control associades per cada tipus d'actuació forestal en zones amb una estructura semblant a la corresponent zona d'actuació. Totes les parcel·les dasomètriques han tingut un radi orientatiu de 10m, ampliable o reduïble en funció del nombre de peus mesurables i de la representativitat de cada parcel·la respecte a l'actuació avaluada, segons uns criteris prèviament definits. En cadascuna d'aquestes parcel·les s'han pres les mesures establertes al protocol, tant en la fase de pre-actuació com post-actuació.

Cal tenir en compte, però, que a les parcel·les control no ha estat necessari fer la mesura post-actuació ja que serveixen com a referència per avaluar els canvis deguts a les actuacions i per tant no s'hi actua. També es preveu tornar a prendre les mateixes mesures en totes les parcel·les en la campanya post-projecte, aprox. 5 anys després d'executar les actuacions, quan s'espera que es vegin els efectes de la gestió aplicada.

Segons els objectius de les actuacions forestals avaluades, s'han utilitzat metodologies de seguiment lleugerament diferents a les diverses parcel·les dasomètriques:

- **Actuacions per a la creació d'espais oberts i el foment de la pastura:** s'han dut a terme transsectes de matollar de 5 o 10 m (segons les condicions del matollar) amb origen en els punts centrals de les parcel·les dasomètriques prèviament delimitades.

- **Actuacions de millora de la massa forestal:** s'ha avaluat l'efecte de la gestió sobre la capacitat dels boscos d'acollir biodiversitat, mitjançant l'Índex de Biodiversitat Potencial, aplicat als rodals corresponents. Per fer-ho, s'han mostregat els indicadors definits en la metodologia de l'IBP en superfícies d'una hectàrea, procurant que englobin les parcel·les d'actuació. Aquesta metodologia no s'ha aplicat en aquells rodals on les actuacions han tingut com a objectiu generar espais oberts.

Paral·lelament, a totes les parcel·les s'han pres diverses mesures per tal de caracteritzar un conjunt d'atributs de la vegetació existent. Amb aquest objectiu, s'han mostregat els peus majors, vius o morts, de qualsevol espècie, els peus menors vius de les espècies definides en una llista d'espècies arbòries, la fusta morta a terra i els estrats de vegetació, inclosos l'estrat herbaci, i el matollar. Aquestes mesures s'han agrupat en diferents blocs en funció dels atributs o processos que descriuen, que han estat els següents: bloc arbori, bloc de regeneració arbòria, bloc de matollar, bloc de vegetació general, bloc d'estratificació de la vulnerabilitat al foc de capçades i bloc de fusta morta a terra.

Per totes les parcel·les mostregades, s'han omplert fitxes de seguiment homogènies, agrupades en els blocs prèviament esmentats, que han permès recollir dades sobre les seves característiques. Al protocol de camp també s'hi ha descrit el material de camp necessari per prendre les mesures especificades.

Finalment, pel que fa al seguiment i recollida de dades socioeconòmiques del projecte, s'han dissenyat un conjunt de materials en format Excel que han permès la recollida sistemàtica i estandarditzada de dades sobre l'impacte econòmic i laboral del projecte. S'han creat tres formularis de recollida de dades, dirigits a diferents actors involucrats en el projecte, que han permès recollir i analitzar diferents tipologies de dades:

- **Formulari adreçat a les entitats sòcies del projecte:** aquest arxiu ha permès recollir informació sobre la contractació de persones i l'economia generada en el marc del projecte, la creació de cooperatives, associacions o empreses, els contractes de custòdia firmats i la participació d'explotacions ramaderes en la gestió sostenible dels diferents espais.
- **Formulari adreçat a les entitats i empreses subcontractades:** aquest document ha permès recollir dades relacionades amb la contractació indirecta de personal en el marc del projecte, amb la finalitat d'avaluar l'efecte del projecte en la generació de llocs de treball dins del sector forestal.
- **Formulari adreçat a les empreses de treballs forestals:** aquest document ha permès recollir informació sobre la producció i la comercialització de fusta derivada del projecte, cosa que permet avaluar el seu impacte en la cadena de valor forestal i la seva contribució a l'economia local.

3.3 Assessorament científic continu

Durant tot el projecte CustForest, s'ha comptat amb un grup interdisciplinari d'experts que ha aportat suport, rigor i transdisciplinarietat a totes les accions realitzades. Disposar d'aquest assessorament ha estat un valor afegit per a les entitats de custòdia responsables de les actuacions sobre el terreny i una garantia que les decisions es prenen tenint en compte múltiples factors del territori, amb el reconeixement i aval d'experts de referència.

El comitè d'experts s'ha organitzat en **tres nivells diferenciats**:

- **Comitè d'experts/es:** format per 26 persones amb experiència en diversos àmbits vinculats al projecte, com ara la gestió de poblacions de voltor negre o gall fer, els crèdits climàtics o la gestió forestal multifuncional, entre d'altres. Aquest comitè s'ha reunit anualment amb l'objectiu de validar i contrastar les accions previstes en els diferents espais d'intervenció del projecte. La primera reunió es va dur a terme en línia per presentar el projecte, les accions previstes i per recollir les opinions dels membres del comitè. La segona trobada es va celebrar presencialment, i va permetre que cada expert pogués conèixer in situ les actuacions ja executades dins del seu àmbit d'especialització.
- **Grup operatiu d'experts/es:** dissenyats en funció de l'experiència de cada persona i de la seva aportació potencial a les diferents iniciatives, aquests grups són més reduïts i especialitzats, amb diverses de les persones que formen part del comitè d'experts: professionals que disposen d'experiència pràctica i aplicada en els àmbits específics de les accions del CustForest. En base a aquests grups, s'ha fet almenys una visita de camp a cadascuna de les zones d'actuació, per comptar amb l'opinió i assessorament dels experts abans de dur a terme els treballs forestals, garantint així un bon plantejament de les actuacions proposades.
- **Experts/es de fora de Catalunya:** aquest grup d'experts ha estat conformat per 10 persones expertes que treballen fora de Catalunya amb temes relacionats amb les diferents gestions portades a terme a les finques del CustForest. Aquestes persones han pogut visitar i validar in situ les accions realitzades amb l'objectiu d'intercanviar opinions i poder replicar els resultats obtinguts dins del CustForest a altres indrets on es busquin objectius semblants.

Gràcies a la creació i integració d'aquests nivells d'expertesa, el projecte ha pogut disposar d'un assessorament rigorós i especialitzat durant totes les fases d'execució. Cal destacar també que el CustForest compta amb **un comitè de coordinació científicotècnic propi**, format pels socis del projecte i que ja suposa en si mateix un grup de persones amb alta capacitat d'assessorament. Aquest comitè de coordinació inclou el CREA, centre de recerca especialitzat en ecologia forestal, i ha mantingut reunions i assessoraments de manera continuada i fluida al llarg de tot el projecte.

4. Promoció de la bioeconomia

Integrar la bioeconomia a afrontar els reptes ambientals, socials i econòmics que afecten els boscos de Catalunya és clau per garantir la sostenibilitat a llarg termini. Davant la pèrdua de biodiversitat, l'augment del risc d'incendis, l'abandonament rural i els efectes creixents del canvi climàtic, impulsar models que valoritzin els recursos forestals de manera sostenible és essencial, ja que permet transformar la biomassa i els serveis ecosistèmics en oportunitats de desenvolupament local, fomentant activitats econòmiques que alhora contribueixen a la conservació del territori. En aquest context, s'han impulsat diverses iniciatives per promoure bioeconomia.

4.1 Promoció de la bioenginyeria com a eina per a la creació de nous llocs de treball

La **bioenginyeria del paisatge** és una solució basada en la natura que combina **biologia i enginyeria** per restaurar, protegir i millorar el medi. Es basa en l'ús divers de **plantes vives autòctones** i els materials que se'n deriven. Permet realitzar una **gestió forestal sostenible**, promovent la biodiversitat, prevenint riscos naturals i afavorint el medi rural. També s'usa per a resoldre problemes d'erosió i conservació del sòl.

En aquest escenari, la Fundació Projecte Boscos de Muntanya ha impulsat diverses actuacions que fomenten la bioeconomia:

- L'organització d'una **formació en bioenginyeria** organitzada en 5 mòduls. Aquests cursos donen resposta a un interès alt sobre aquesta metodologia sumat al fet que hi ha poques oportunitats formatives actualment. Els cursos, en format gratuït i presencial, s'ha estructurat en: introducció a la bioenginyeria del paisatge, aplicació en vessants i talussos, direcció d'obra i projectes, aplicació en àmbits fluvials i una visita tècnica sobre el terreny globalment han representat 72 hores de formació teòrica i pràctica. Hi han participat 60 persones d'arreu de Catalunya i també persones d'altres comunitats autònomes.
La valoració d'aquest curs ha estat molt positiva, ja que ofereix la formació necessària perquè noves persones puguin dedicar-se professionalment a desenvolupar aquesta tècnica. Alhora, indirectament, també beneficia el desenvolupament socioeconòmic de les zones rurals, ja que obre l'opció de crear nous llocs de treball en territoris despoblats però amb una forta necessitat d'implementar accions de gestió forestal.

- L'aprofitament de la fusta extreta de les jornades de voluntariat (vegeu apartat d'implicació ciutadana) per alimentar la caldera municipal (que abasteix l'ajuntament, el local social i 2 habitatges públics). Concretament, s'han aprofitat 2,5 camions plens de fusta, 45 tones de biomassa, evitant així la compra d'aquest material per l'ens municipal.
- Gràcies a les jornades de voluntariat que s'han organitzat entre l'estiu del 2024 i l'estiu del 2025, amb més de 350 persones participants, **s'ha promogut l'economia de la vall**, ja que s'han contractat diversos caps de projecte (persones que viuen a la vall), la compra de menjar a establiments propers i la subcontractació d'altres serveis necessaris (lloguer de taxista, serveis de comunicació i gestió administrativa, empreses forestals etc.).

Obra de bioenginyeria a Esterri de Cardós realitzada per la Fundació Projecte Boscos de Muntanya.

4.2 Foment de l'ecoturisme

Els boscos ben conservats tenen un alt potencial per impulsar activitats d'**ecoturisme**, ja que ofereixen entorns naturals d'elevat valor paisatgístic, biodiversitat rica i experiències singulars. **Quan un espai forestal es manté en bon estat**, pot esdevenir un atractiu per a visitants interessats en el contacte directe amb la natura, l'observació de fauna i flora, i **activitats sostenibles** com el senderisme o la interpretació ambiental.

En el marc del CustForest s'han realitzat activitats que fomenten l'ecoturisme de l'espai.

- 1. Exposició de voltors.** Un dels objectius del projecte és millorar l'hàbitat del voltor negre a la vall de la Muga (Alt Empordà) per intentar que alguna parella decideixi establir-s'hi per criar, esdevenint una nova àrea de distribució d'aquesta espècie. Mitjançant exposicions, activitats/tallers educatius i xerrades, es vol sensibilitzar la població sobre la importància dels voltors en l'ecosistema i que esdevingui un nou atractiu per fomentar l'ecoturisme de l'espai. Per assolir-ho, la FPOOT ha creat una exposició d'11 figures en la que es reproduïxen a escala real els 4 voltors europeus així com d'altres espècies d'interès. L'exposició ajuda a entendre la importància de les aus necròfages que es troben a la Vall i la seva important funció dins l'ecosistema. L'exposició s'ha mostrat a 9 municipis i ha estat acompanyada de diversos tallers i xerrades gratuïtes. La valoració general ha estat molt positiva ja que ha permès a les persones de la vall conèixer l'espècie i el seu potencial com a element d'interès per potenciar l'ecoturisme.

Inauguració de l'exposició de voltors al municipi d'Albanyà.

2. **Visites guiades.** Amb la finalitat de donar a conèixer els espais on ha actuat el projecte i el seu valor natural, s'han realitzat diverses visites guiades. En aquestes visites, les persones tècniques de les entitats han explicat als visitants els valors naturals dels espais i les actuacions realitzades en el marc del projecte CustForest. Concretament s'han realitzat 2 visites guiades a la vall de la Muga (on l'eix vertebrador eren les aus carronyeres) i 14 visites guiades a l'Ass. Mediambiental La Sínia (amb la tortuga de terra autòctona com a temàtica principal). A més, l'Ass. Mediambiental La Sínia ha habilitat un nou punt d'informació a l'espai (la caseta del Gaià), amb panells informatius que ajuden als visitants a conèixer els valors de l'espai. La valoració general ha estat molt positiva; per una banda l'alta participació que han tingut les visites guiades corrobora el potencial dels espais conservats com a reclam ecoturístic; per l'altre, el nou espai informatiu del Gaià ha tingut molt bona acollida, despertant l'interès dels visitants per conèixer els valors naturals de la zona.

3. **Banys de bosc.** Un bany de bosc és una pràctica d'origen japonès (shinrin-yoku) basada a submergir-se conscientment en un entorn forestal per relaxar-se, reduir l'estrès i reconnectar amb la natura mitjançant els sentits. Aquesta activitat té un gran potencial ecoturístic perquè ofereix una experiència singular, saludable i de baix impacte ambiental que atrau visitants interessats en el benestar i el turisme sostenible. Els banys de bosc poden diversificar l'oferta turística, generar ocupació local especialitzada i incentivar la conservació dels boscos, ja que la qualitat de l'experiència depèn directament d'un entorn natural ben preservat. En aquesta línia des de la Associació Sèlvans han dissenyat un nou itinerari amb funcionalitat terapèutica a Sant Feliu de Pallerols, fet que amplia l'oferta ecoturística de la zona. A més, han realitzat 5 sessions gratuïtes de bany de bosc, que han tingut molt bona acollida, deixant palès l'interès i el potencial dels boscos terapèutics per fomentar la bioeconomia.

4.3 Promoció dels crèdits climàtics

El **sistema de Crèdits Climàtics Forestals de Catalunya (SCCFC)** es basa en els Projectes Forestals de Mitigació i Adaptació al Canvi Climàtic (PROMACC), que reconeixen l'impacte positiu d'una gestió forestal multifuncional sobre tres serveis ecosistèmics clau: **regulació del cicle del carboni, provisió d'aigua i millora de la biodiversitat**. Un crèdit climàtic equival a una hectàrea de paisatge resilient i es generen en un PROMACC un cop s'han finalitzat les actuacions i s'ha fet la certificació del projecte. Empreses, entitats o institucions —públiques o privades— poden comprar aquests crèdits per **compensar de forma voluntària emissions** de gasos amb efecte d'hivernacle o petjada hídrica, tot participant en la transició cap a solucions naturals i sostenibles.

Aquest mecanisme suposa una oportunitat per **impulsar la bioeconomia a Catalunya**: permet generar ingressos complementaris derivats de la gestió forestal sostenible, diversificar l'economia rural i forestal, i crear incentius per conservar i gestionar activament els boscos. Això fa que activitats que sovint no són rendibles per si soles —com aclarides, prevenció d'incendis, restauració d'hàbitats o millora de la biodiversitat— passin a tenir un retorn econòmic, incentivant a persones propietàries i gestores a aplicar-ho. A més, la bioeconomia basada en crèdits climàtics promou valorització local dels recursos naturals, contribueix a la sostenibilitat ambiental i pot fomentar ocupació i desenvolupament al medi rural, alhora que ajuda a fer front al canvi climàtic.

En aquest context, s'han impulsat 2 accions que fomenten els crèdits climàtics:

- L'Ass. Mediambiental La Sínia ha creat un **nou PROMACC** (PROMACC Riu Gaià) en un dels espais pròxims en els quals ha actuat el CustForest. Aquest nou PROMACC estarà a la venda i permetrà a l'Associació finançar accions de gestió forestal multifuncional, donant continuïtat a les accions de conservació de l'espai que estan duent a terme i fomentant la bioeconomia de la zona (amb la contractació de persones implicades en la gestió forestal multifuncional de l'espai on s'aplica el PROMACC).
- La FPOOT ha creat una **nova web** per donar a conèixer el crèdit climàtic que tenen a la venda, potenciant així la seva difusió i coneixement entre el públic objectiu. A més, ha realitzat un estudi sobre el disseny d'una estratègia de comercialització de futurs PROMACC de la Vall de la Muga.

A més, també s'ha realitzat una jornada virtual per donar a conèixer a les empreses què són els crèdits climàtics i com els poden incorporar les empreses en la seva estratègia de sostenibilitat.

4.4 Foment de l'agricultura i la ramaderia

Per una banda, fomentar les pastures és fomentar un **mosaic agroforestal** més obert i divers, que facilita la prevenció d'incendis i **afavoreix la biodiversitat**, alhora que dona suport a la **ramaderia extensiva**. Aquest model ramader produeix carn i derivats de proximitat, redueix la dependència de pinsos importats i contribueix al manteniment d'oficis i sabers locals. Per altra banda, la recuperació de conreus abandonats.

En conjunt, aquestes intervencions fomenten una **economia rural** més diversificada, resilient i circular, en què els recursos naturals s'aprofiten de manera sostenible i **generen beneficis socials, econòmics i ambientals** per a les comunitats locals.

En aquesta línia, en el marc del CustForest s'han realitzat les següents tasques:

- L'Ass. Mediambiental La Sínia ha **recuperat uns conreus de garrofers**, un arbre mediterrani rústic i adaptat a condicions de sequera, permet reactivar un producte tradicional amb un mercat creixent. La garrofa i els seus derivats —farines, pinsos, espessidors naturals, productes de pastisseria o fins i tot bioproductes per a la indústria— aporten valor afegit i obren oportunitats pels agricultors d'aquest cultiu. Està previst que aviat una persona agricultora gestioni aquest cultiu, promovent la bioeconomia local de la zona.
- L'Associació Sèlvans, l'Ass Mediambiental La Sínia i la FPOOT han actuat en diversos espais agraris i forestals, **recuperant espais de pastura** per afavorir la biodiversitat de la zona i fomentar que els ramaders puguin aprofitar l'espai per a la pastura.

Espai per a pastures a una finca de l'Associació Sèlvans.

4.5 Foment del finançament privat per a les entitats ambientals

Les entitats ambientals que realitzen gestió forestal multifuncional tenen un **paper clau en la promoció de la bioeconomia local** ja que integren la conservació dels ecosistemes amb la generació d'activitat econòmica sostenible. Mitjançant actuacions que combinen la prevenció d'incendis, la millora d'hàbitats, l'aprofitament de biomassa, la recuperació de conreus tradicionals o el suport a la ramaderia extensiva, aquestes entitats creen un mosaic territorial productiu i resiliència. El seu **coneixement tècnic i la seva visió a llarg termini** permeten transformar els recursos forestals en oportunitats de treball, contribuint a dinamitzar l'economia rural, reforçant el teixit social i cultural del territori i impulsant un model de desenvolupament arrelat, circular i ambientalment responsable.

En aquesta línia, s'han realitzat actuacions destinades a potenciar el finançament privat de les entitats ambientals, que treballen al territori en projectes de custòdia forestal i fomenten la bioeconomia local dels espais naturals on actuen. En general les entitats tenen una gran dependència del finançament públic en detriment del finançament privat, disposen de recursos i coneixements limitats sobre com accedir a patrocinis o donacions empresarials i són poc innovadores en aplicar estratègies de captació de finançament privat. Per donar resposta a aquestes necessitats:

- S'ha promogut el **valor dels serveis ecosistèmics** entre les empreses a fi que s'impliquin i col·laborin en projectes de conservació del territori que promouen les entitats ambientals. Per assolir-ho s'han realitzat diverses reunions i [s'ha creat un dossier informatiu](#).
- S'ha donat **suport i assessorament específic a 4 entitats ambientals** per a que a que millorin la seva estratègia en captació de fons privats, tot ajudar-les a professionalitzar-se en aquest tema, definint projectes sòlids que puguin interessar a les empreses i millorant en la comunicació del seu impacte.
- S'ha publicat una **guia sobre estratègies de finançament privat** per a la gestió forestal. La guia, dirigida a entitats ambientals, recopila els principals mètodes de finançament privat i presenta casos reals d'èxit innovadors a Europa, l'Estat espanyol i Catalunya, per apropar-los a les entitats ambientals com a referents i font d'inspiració.

5. Implicació ciutadana

5.1 Implicar a la societat en la conservació dels espais naturals

La conservació dels espais naturals no és només una qüestió de gestió tècnica ni de polítiques públiques: és també, i sobretot, una responsabilitat compartida amb la societat. Els **ecosistemes són entorns vius, interconnectats amb les comunitats** que hi habiten i amb les activitats humanes que els envolten. Per això, implicar la ciutadania és clau per assegurar que les mesures de protecció siguin efectives, sostenibles i adaptades a la realitat local.

Quan la societat participa activament en la conservació, es genera un doble efecte positiu. D'una banda, es reforça el **coneixement** sobre els ecosistemes i les espècies, ja que les persones locals aporten informació i experiència que sovint no està disponible en documents tècnics ni en estudis científics. D'altra banda, es crea un **sentit de corresponsabilitat** i vincle amb el territori: qui participa i coneix de prop la fragilitat i la riquesa del medi natural tendeix a respectar-lo més i a implicar-se en la seva protecció a llarg termini.

Les accions de participació poden adoptar formes diverses: des d'activitats educatives i tallers de sensibilització fins a la implicació directa en projectes de restauració i gestió d'hàbitats. Aquesta participació no només beneficia la conservació sinó que té un impacte social positiu: fomenta la cohesió comunitària, transmet valors ecològics a les noves generacions i genera oportunitats d'aprenentatge i desenvolupament local.

En el context de projectes com CustForest, la implicació ciutadana esdevé fonamental. Les intervencions adaptades a cada ecosistema, com la reintroducció de tortugues mediterrànies al riu Gaià, la restauració de boscos madurs per afavorir el gall fer al Pallars o la prevenció d'incendis a la vall de la Muga, es beneficien enormement de la participació de la gent que viu a cada territori. Aquesta col·laboració permet identificar necessitats reals, ajustar les accions a les condicions locals i assegurar que els beneficis de la conservació arribin a la comunitat.

En definitiva, la implicació ciutadana transforma la conservació en un procés viu i col·lectiu, on tècnics, científics i ciutadans comparteixen coneixement, experiències i responsabilitats. És un element clau per garantir que la preservació dels espais naturals no només sigui eficaç en termes ecològics, sinó també arrelada socialment i sostenible en el temps.

5.2 Les jornades de voluntariat organitzades per les entitats

Les jornades de voluntariat desenvolupades en el marc de CustForest han estat un instrument clau per vincular la ciutadania amb la conservació activa dels espais naturals. Les diferents entitats implicades han dissenyat propostes diverses, adaptades a les necessitats ecològiques

de cada territori i a les característiques socials de les comunitats locals. Tot i la seva varietat, totes comparteixen un mateix fil conductor: oferir a la població l'oportunitat de participar directament en la restauració d'hàbitats i la millora de la biodiversitat, mentre s'enforteix el sentiment de pertinença i responsabilitat envers el patrimoni natural.

Fundació Pioneers of our Time

En el cas de la Fundació Pioneers of our Time, les jornades han tingut lloc a la finca de la Costa, a Albanyà, un espai on es desenvolupen actuacions vinculades a la millora de pastures, el seguiment de la biodiversitat i la gestió d'hàbitats forestals. Amb la col·laboració de l'ADF i l'Ajuntament, s'han organitzat activitats adreçades a públic general i familiar, **combinant treball cooperatiu i educació ambiental**. En total, 79 persones han participat en dues jornades centrades en accions directes de conservació, com el muntatge de nius de voltor negre, la construcció de vedrunes i refugis per a conills, la instal·lació de caixes niu per a ocells forestals i ratpenats, i tallers educatius sobre la funció ecològica de les aus carronyaires. Aquestes activitats han permès reforçar la implicació local en la preservació d'aus necròfagues i en la recuperació de les xarxes tròfiques pròpies dels boscos de l'Alt Empordà.

Associació Mediambiental La Sínia

Per la seva banda, l'Associació Mediambiental La Sínia ha impulsat sis jornades de voluntariat amb una participació total de 77 persones i una presència destacada de públic familiar i femení. Les seves actuacions s'han centrat en la **restauració ecològica del riu Gaià** i dels seus ecosistemes forestals associats. Les accions han inclòs revegetació d'espais degradats, millora i manteniment de fonts i zones humides, alliberament d'espècies locals com xots, mussols, eriçons i gamarussos, i sessions d'anellament científic d'aus per al seguiment d'hàbitats forestals. Aquest enfocament ha combinat intervenció directa i aprenentatge ambiental, generant una implicació comunitària sòlida i un sentiment creixent de vinculació amb el territori. Els participants han destacat el valor pedagògic de les jornades i l'oportunitat de contribuir activament a la conservació d'un espai estimat com és el Gaià.

Fundació Projecte Boscos de Muntanya

Finalment, la Fundació Projecte Boscos de Muntanya ha desenvolupat una de les propostes de voluntariat més consolidades i intensives del programa. Al llarg de 18 setmanes s'han dut a terme 118 jornades que han mobilitzat 361 participants en tasques vinculades a **la gestió forestal sostenible i la millora de l'hàbitat del gall fer** pirinenc. Les intervencions, realitzades a Esterri de Cardós, han inclòs l'aclarida de boscos massa densos, la generació de 45 tones de biomassa destinada en part a la caldera municipal, la construcció de murs de bioenginyeria i l'aplicació de millores en més de 24 hectàrees de bosc comunal gestionat conjuntament amb l'Ajuntament. Aquest model de voluntariat prolongat, immers en un territori amb forta activitat ramadera i forestal, ha permès als participants comprendre de primera mà la relació entre gestió humana, paisatge en mosaic i biodiversitat, reforçant el valor del treball col·laboratiu en zones d'alta muntanya.

En conjunt, les jornades de voluntariat de les tres entitats demostren com la implicació ciutadana pot esdevenir motor de canvi i eina de conservació d'alt impacte. La participació activa, l'aprenentatge compartit i la connexió directa amb el territori han permès que CustForest esdevingui un projecte no només tècnic, sinó profundament comunitari, on cada acció —des de construir un niu fins a obrir un clar en un bosc dens— contribueix a teixir un futur més sostenible per als ecosistemes que es volen preservar.

Jornada de voluntariat amb la Fundació Projecte Boscos de Muntanya en el marc del projecte.

6. Comunicació

6.1 La importància de divulgar tot allò que es fa

La divulgació és un pilar fonamental en els projectes de conservació i gestió del territori, especialment en iniciatives que, com CustForest, mobilitzen actors diversos i incideixen directament en el paisatge, l'economia local i la cohesió comunitària. Explicar de manera clara i accessible què es fa, com es fa i per què és important no és només un exercici de transparència, sinó una **estratègia imprescindible per construir confiança i legitimitat social** al voltant del projecte.

Quan les actuacions es comuniquen de forma continuada, la ciutadania i els agents locals poden entendre el valor ecològic dels boscos, les espècies i els hàbitats, així com la necessitat de les intervencions que s'hi duen a terme. Aquesta comprensió facilita la implicació activa de les comunitats, afavoreix que es **percebin els beneficis col·lectius** de la gestió forestal sostenible i **reforça la corresponsabilitat** en la conservació del territori.

La divulgació també té un paper essencial en la generació de coneixement compartit. Permet posar en valor la feina tècnica i científica, fer visibles les bones pràctiques i donar a conèixer els resultats i aprenentatges que es van obtenint. Amb això es crea un flux d'informació que pot ser útil tant per als agents del territori com per a altres projectes i institucions que vulguin replicar o millorar les accions impulsades per CustForest.

En definitiva, divulgar el projecte és una manera d'obrir-lo, d'enfortir el vincle entre natura i societat i de consolidar un model de gestió forestal i **custòdia del territori** que només pot tenir èxit si és **conegut, comprès i reconegut** per tothom.

6.2 Com hem divulgat el projecte

Al llarg del projecte s'ha desenvolupat una tasca comunicativa intensa amb l'objectiu de compartir de manera clara i accessible tot allò que s'anava fent al territori.

- Un dels pilars ha estat la **creació d'una web específica del projecte**, on s'han publicat notícies periòdiques sobre els avenços. Aquesta plataforma ha servit també per oferir informació detallada sobre les espècies emblemàtiques del CustForest —com la tortuga mediterrània, el gall fer o el voltor negre— acompanyada d'infografies elaborades per facilitar-ne la comprensió i posar en valor la seva importància ecològica.
- A més, s'han creat **infografies temàtiques sobre aspectes clau** de la gestió forestal sostenible, com els boscos madurs o la bioenginyeria del paisatge, amb l'objectiu de divulgar conceptes sovint complexos d'una manera visual, sintètica i entenedora.

Aquesta informació s'ha complementat amb entrevistes que han permès donar veu als equips tècnics i persones implicades en el projecte, mostrant-ne la dimensió humana i el treball col·laboratiu que hi ha al darrere.

- La presència digital ha estat un altre dels eixos fonamentals. A través de les **xarxes socials** —especialment Instagram i X— s'ha compartit de forma constant el dia a dia del projecte, apropant-lo a nous públics i generant una comunitat activa al voltant de la conservació. S'han publicat reels i contingut audiovisual d'alta qualitat, pensat per explicar de manera atractiva què s'ha fet en cada territori i per mostrar, d'una forma directa i visual, el valor de les actuacions.
- Paral·lelament, la **relació amb els mitjans de comunicació** ha estat fluida i constant. S'han atés periodistes, s'han facilitat entrevistes i s'ha difós informació sobre el projecte que ha tingut ressò en televisió, ràdio i premsa escrita. Tot plegat ha contribuït a donar visibilitat a CustForest més enllà de l'àmbit local i dels canals propis, reforçant la sensibilització social sobre la necessitat de conservar i gestionar de manera sostenible els boscos del país.

En conjunt, aquesta estratègia comunicativa ha permès no només informar, sinó també implicar i inspirar, convertint la divulgació en una eina clau per apropar la ciutadania a la conservació i donar valor a la feina feta en el marc del projecte.

Divulgació d'un alliberament de tortugues amb l'Associació Mediambiental La Sínia.

7. Perspectiva de gènere al projecte

7.1 Per què aplicar la perspectiva de gènere

Aplicar la perspectiva de gènere en projectes de conservació i gestió forestal és essencial per assegurar que les intervencions siguin **socialment justes, inclusives i adaptades a la** realitat de totes les persones que viuen i treballen en el territori. En un projecte com CustForest, que combina acció sobre el terreny, dinamització comunitària i generació de bioeconomia, incorporar aquesta mirada no és només una qüestió de compromís ètic, sinó també un requisit per **millorar la qualitat i l'eficàcia** de les actuacions.

Els espais rurals i forestals no són neutrals des del punt de vista del gènere: homes i dones hi participen de manera diferent, amb rols, necessitats i oportunitats sovint desiguals. Reconèixer i tenir en compte aquestes diferències permet identificar **barreres invisibles**, tractar de que totes les veus són escoltades i assegurar que la presa de decisions **inclou perspectives diverses**. Això és especialment rellevant en processos de governança local, on la inclusió de dones i altres col·lectius pot transformar la manera com es planifica, s'executa i s'avalua la gestió del territori.

La perspectiva de gènere contribueix també a fer **més robusta la bioeconomia** local. Incorporar dones en sectors com la gestió forestal, la bioenginyeria, l'ecoturisme o la sensibilització ambiental amplia el talent disponible, genera oportunitats laborals més equitatives i afavoreix un desenvolupament rural més cohesionador i sostenible. A més, l'evidència mostra que els equips i comunitats amb diversitat de gènere generen **respostes més innovadores, més col·laboratives i més eficients**.

Així, la perspectiva de gènere no és un afegit, sinó una **eina que enforteix la governança, millora la qualitat** del projecte i **consolida un model de conservació** que reconeix la diversitat social del territori. Incorporar aquest enfocament permet que CustForest aspiri a ser un projecte no només ambientalment transformador, sinó també socialment just i alineat amb els principis d'igualtat i sostenibilitat que haurien de guiar la gestió del territori a llarg termini.

7.2 Com s'ha aplicat

Al llarg del projecte s'ha treballat per **integrar la perspectiva de gènere** de manera **real i transversal**, no com un requisit formal, sinó com un element que podia enriquir la manera de fer i ampliar la mirada sobre el territori i les persones que hi intervenen. Aquest enfocament s'ha aplicat tant en la planificació interna com en l'execució de les activitats i en la comunicació, amb la voluntat d'identificar desequilibris i fomentar espais més equitatius.

En l'àmbit tècnic, s'ha procurat que els **equips d'assessorament i les persones expertes** implicades en els diferents subprojectes tendissin cap a una **major paritat**, assegurant que les veus femenines tinguessin presència en la presa de decisions i en l'anàlisi dels aspectes clau de la gestió forestal. En les jornades i activitats amb participants, s'han **recollit dades desagregades per gènere** per poder conèixer millor qui participa i detectar possibles desigualtats o biaixos en la implicació ciutadana.

Pel que fa a la comunicació, s'ha fet un esforç conscient per utilitzar un **llenguatge inclusiu** i per cuidar els aspectes visuals, **evitant reproduir rols estereotipats**. S'ha parat atenció a elements com qui apareix en posició de lideratge a les imatges —per exemple, procurant que les fotografies mostraren dones en rols actius, com a ponents o com a referents en el territori— per contribuir a normalitzar una representació més equitativa. En aquesta mateixa línia, les **entrevistes** per a la web i els reels d'Instagram s'han centrat exclusivament en dones, no per absència de veus masculines, sinó per compensar el desequilibri habitual en l'espai públic i donar visibilitat a professionals que sovint tenen menys oportunitats d'ocupar aquests espais.

En conjunt, l'aplicació de la perspectiva de gènere ha estat un procés conscient i progressiu, orientat a transformar petites decisions del dia a dia i a integrar una mirada més inclusiva en totes les fases del projecte.

7.3 Guia de gènere

Per avançar cap a una gestió forestal més inclusiva i equitativa, hem elaborat la "**Guia per a una custòdia forestal amb mirada ecofeminista. Eines i pràctiques inspiradores per a entitats del tercer sector**", amb l'assessorament d'una experta en perspectiva de gènere aplicada al sector forestal. Aquesta guia neix de la voluntat de repensar un àmbit tradicionalment masculinitzat i aportar eines concretes perquè les entitats de custòdia del territori, així com altres actors relacionats amb la gestió forestal sostenible, puguin incorporar la mirada de gènere en la seva feina diària.

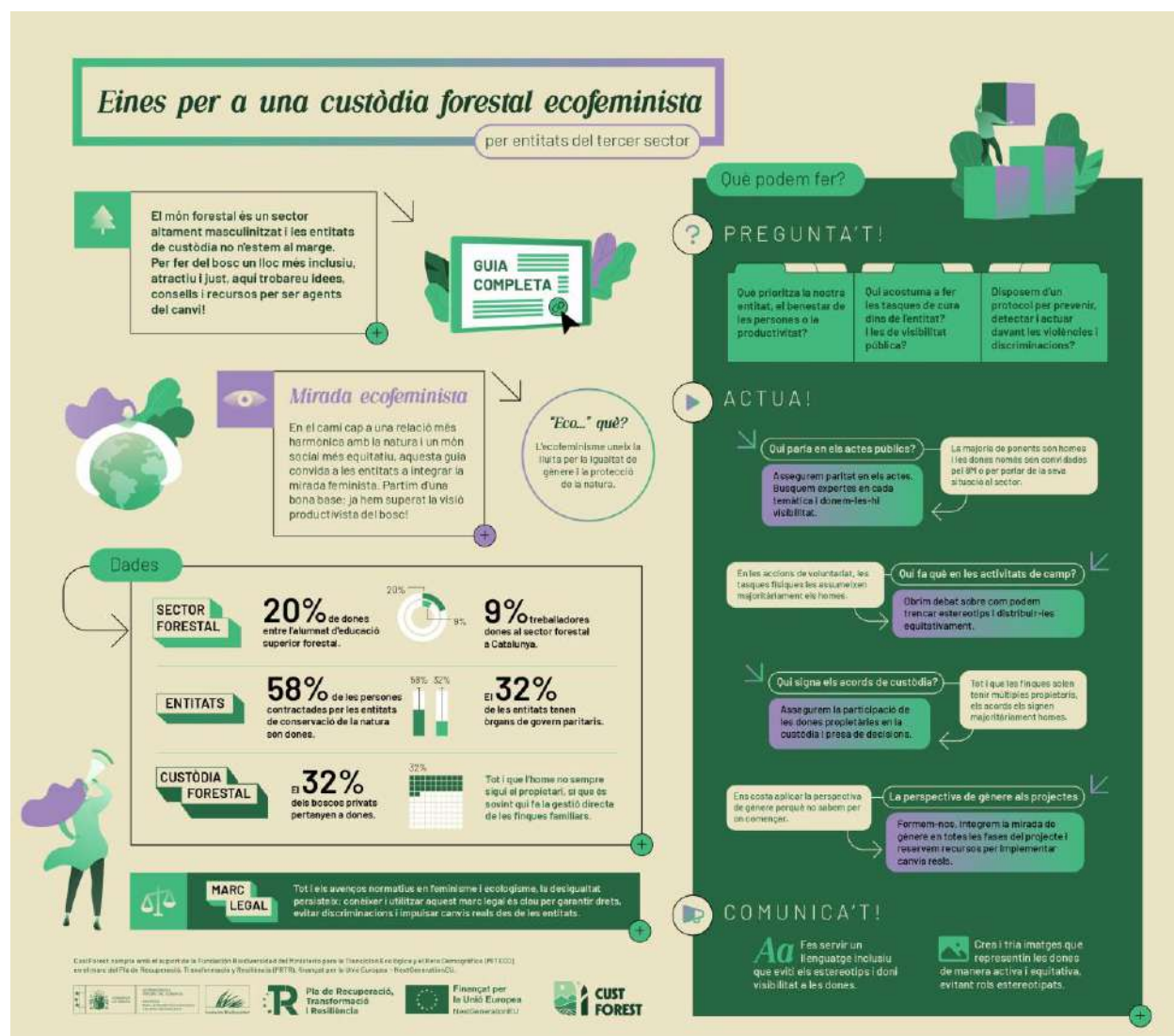
El document aborda tres àmbits principals: una introducció i marc conceptual que explica la necessitat de la guia i el vincle entre custòdia i ecofeminisme; un context actual que analitza les desigualtats estructurals presents al sector forestal, a les entitats de conservació i en la propietat forestal; i un conjunt **de propostes i eines pràctiques** per transformar tant les organitzacions com les activitats que es duen a terme, tot aplicant un enfocament ecofeminista.

La guia destaca la **relació entre ecofeminisme i custòdia del territori**, posant èmfasi en el valor de la cura: cuidar el bosc, els seus valors ecològics i culturals, i garantir que aquesta protecció reverteixi en el benestar de les comunitats. Promou **trencar amb la visió tradicional del bosc**

com un espai productivista i masculinitzat, proposant un model on la gestió forestal sigui compartida, respectuosa amb els ritmes naturals i oberta a la participació de tothom.

Així, la guia no només respon a una qüestió de justícia social, sinó que també aporta una perspectiva que enriqueix el sector, facilita la presa de decisions més equitatives i contribueix a construir models de gestió forestal més resilients i sostenibles. Es tracta d'una eina pràctica i inspiradora, **dirigida a entitats del tercer sector**, empreses forestals, administracions, tècnics i tècniques, propietaris i propietàries forestals, i en definitiva a totes les persones que interactuen amb la custòdia del territori.

La guia és [un recurs descarregable](#) i està disponible a la web del projecte, a l'abast de qualsevol persona o entitat interessada en explorar com incorporar la perspectiva ecofeminista en la custòdia del territori i en la gestió forestal sostenible.

8. Aprenentatges adquirits

El projecte CustForest ha demostrat que la **custòdia del territori** és una eina sòlida per impulsar la conservació d'espais forestals, integrant una gestió sostenible multifuncional i generant oportunitats socioeconòmiques al territori. L'experiència acumulada posa de manifest que l'èxit en la gestió forestal multifuncional i la restauració d'hàbitats dependrà, cada vegada més, d'un enfocament que combini ecologia, governança i comunitat. Aquesta visió integrada s'ha fet evident en cadascun dels seus àmbits de treball, des de la planificació estratègica fins a la participació ciutadana i la bioeconomia.

Un dels grans aprenentatges del projecte és la importància de **planificar abans d'actuar**. La redacció de plans de gestió i d'instruments com els PTGMF, els PPGIF o els plans de maneig ha permès establir criteris tècnics coherents, definint objectius clars i adaptats a la realitat ecològica i social de cada indret. Aquest procés ha evidenciat que incorporar el coneixement expert —tant local com extern— millora la qualitat de les actuacions i garanteix una aplicació rigorosa i eficient de les mesures forestals.

A més, el projecte ha evidenciat la importància de disposar d'**instruments de governança sòlids**: les taules i grups motors creats han contribuït a generar consens, incorporar el coneixement local i enfortir la corresponsabilitat en la presa de decisions.

A escala territorial, s'ha constatat que la custòdia del territori aporta un **marc estable de col·laboració** entre propietaris, administracions, entitats ambientals i comunitat local. Aquest model afavoreix la continuïtat de les actuacions, la coresponsabilitat i la creació de paisatges més resilients. S'ha vist també que les actuacions han de ser flexibles i adaptables, ja que cada finca i cada ecosistema presenta condicions particulars que requereixen respostes específiques.

Un altre aprenentatge clau és el valor de la **gestió forestal multifuncional**. Les intervencions que donen resposta a la prevenció d'incendis, a millorar hàbitats, a fomentar un mosaic agroforestal on s'hi pugui establir ramaderia extensiva i a fer un aprofitament de la biomassa són les que generen més beneficis acumulats. Aquest enfocament reforça la biodiversitat, redueix el risc d'incendis i, alhora, obre porta a noves oportunitats econòmiques i de desenvolupament local, tal com s'ha evidenciat en els casos del Gaià, la Vall de la Muga o el Pallars. En aquest marc, la integració del criteri científic ha resultat essencial per validar les actuacions i orientar l'aprenentatge continu.

El projecte ha permès constatar que la **bioeconomia**, quan es vincula a la gestió forestal, és un vector de desenvolupament real, especialment en zones rurals. Les activitats formatives, l'ús de biomassa, les iniciatives d'ecoturisme i l'impuls del finançament privat han generat noves oportunitats per a les entitats ambientals i per al territori. La creació d'eines i guies per captar finançament privat respon a una necessitat clara detectada: reduir la dependència de

subvencions i ampliar les fonts d'ingressos, reforçant la sostenibilitat econòmica de les entitats de custòdia.

La **implicació ciutadana** s'ha consolidat com un pilar fonamental. Les jornades de voluntariat i les activitats participatives han creat nous vincles entre la població i el territori, generant un sentiment de responsabilitat compartida i una comprensió més profunda del valor de la gestió forestal multifuncional. Les més de 350 persones mobilitzades en el marc del projecte, en contextos tant diversos com la reintroducció d'espècies, la millora de boscos madurs o la construcció de refugis per a fauna, demostren que la ciutadania és un motor real de canvi ecològic i social.

Finalment, el projecte ha evidenciat el pes de la **comunicació** com a eina de transformació. Comunicar de manera clara i accessible les actuacions, explicar-ne el valor i mantenir una presència activa al territori i a les xarxes socials ha permès ampliar l'abast i l'impacte del projecte. La divulgació ha ajudat a generar confiança, reforçar la legitimitat de les intervencions i inspirar altres iniciatives a replicar o adaptar les experiències del CustForest. A més, el projecte ha integrat amb coherència la **perspectiva de gènere**, posant de relleu que la gestió del territori no és neutra i que incorporar la diversitat de rols, necessitats i mirades enriqueix els processos i facilita una participació més equitativa. La guia de gènere elaborada és un recurs que pot servir per orientar futurs projectes i assegurar models més inclusius.

En conjunt, el projecte ha demostrat que la custòdia forestal és una eina potent i adaptable per afrontar reptes com la pèrdua de biodiversitat, l'abandonament rural i la necessitat d'impulsar models econòmics més sostenibles. El principal aprenentatge és que només una mirada que integri **ecologia, comunitat, governança i economia** pot garantir la conservació a llarg termini i la vitalitat dels boscos de Catalunya. CustForest deixa com a llegat un model replicable i un conjunt de pràctiques, eines i relacions que poden servir de base per continuar avançant cap a una gestió forestal resilient, participada i orientada al bé comú.

CUSTFOREST EN DADES

HÀBITATS

en els que s'ha actuat

SELVANS

Els sectors amb més alt valor ecològic es caracteritzen per la presència d'alzinars litorals i de muntanya, boscos d'aurons, rouredes mixtes, fagedes i vernedes

Boscos d'alta muntanya amb predomini de pi negre (*Pinus uncinata*) i sotabosc de Neret (*Rhododendron ferrugineum*) i Nabiü (*Vaccinium myrtillus*).

The Pioneers

Bosc mediterrani amb predomini d'alzinars (*Quercus ilex* i *Quercus suber*) i diverses espècies d'aciculifolis.

La Sínia

Associació Mediambiental

Bosc mediterrani amb predomini de Pi blanc (*Pinus halepensis*) resultant de la regeneració a causa de l'abandonament agrícola.

ACORDS DE CUSTÒDIA

La custòdia del territori és una eina de conservació i gestió del territori que es basa en acords i compromisos voluntaris entre la propietat de les finques i les entitats de custòdia. L'objectiu és conservar els valors i serveis ecosistèmics a llarg termini. Els acords de custòdia han sigut la principal eina de protecció dels boscos al CustForest.

HECTÀREES GESTIONADES

PLANIFICACIÓ

La planificació a futur ha estat un element clau del projecte, pensada per garantir que el seu impacte perduri. S'ha fet integrant elements de governança per escoltar les veus, necessitats i particularitats dels diferents territoris, amb l'objectiu de reforçar-ne la resiliència. En el marc del CustForest s'han elaborat aquests plans:

- Pla de Gestió de prevenció d'incendis forestals, renaturalització d'espais i promoció de la bioeconomia a la conca del Gaià (Associació Mediambiental la Sínia)
- Pla de prevenció de grans incendis forestals a la Vall de la Muga (Fundació Pioneers Of Our Time)
- Integració de propostes de modificació d'Instrumentes d'Ordenació Forestal a la Vall de Cardós (Fundació Projecte Boscos de Muntanya)
- Planificació d'actuacions silvícoles per a la millora de la resiliència del mosaic agroforestal (Associació Sèlvans)

GOVERNANÇA

Una bona governança garanteix que tots els actors del territori participin en les decisions, i al projecte CustForest s'ha promogut activament aquest procés dins les entitats i mitjançant un ampli diàleg amb el territori. Governança i planificació es reforcen mútuament: la primera legitima els objectius i mesures, i la segona els concreta en accions i criteris que donen coherència i eficàcia a la gestió.

499 ha
Sínia

40.753 ha
POOT

1.273 ha
FPBM

42.525 ha
planificades al
CustForest

HECTÀREES
PLANIFICADES

GÈNERE

El projecte integra la perspectiva de gènere per aconseguir una gestió forestal més justa i inclusiva en un sector tradicionalment molt masculinitzat. Aquesta mirada s'ha aplicat de manera transversal en els equips, les activitats i la comunicació.

COMUNICACIÓ I TRANSFERÈNCIA

La comunicació ha estat clau per donar transparència al projecte, reforçar la confiança social i apropar la ciutadania al valor ecològic de les actuacions i de la gestió forestal multifuncional sostenible. Al llarg del CustForest s'han creat notícies, infografies i contingut audiovisual, i s'ha mantingut una presència activa als mitjans i xarxes socials per generar una comunitat informada i implicada en la conservació del territori.

A més s'han dedicat molts esforços a transferir el coneixement a altres entitats i actors interessats dins i fora del territori català amb visites, jornades i la publicació de diverses guies

[Pots trobar tot el material generat i descarregar-lo al apartat de recursos de la pàgina web.](#)

CRITERI CIENTÍFIC

S'ha dissenyat un protocol de seguiment científic per mesurar, abans i després de les actuacions, l'efecte de la gestió forestal sobre serveis ecosistèmics com el carboni, el risc d'incendi, l'erosió i la biodiversitat. En cada zona pilot s'han establert parcel·les d'actuació i de control, on el CREAM ha aplicat metodologies específiques segons els objectius de cada intervenció per caracteritzar l'estructura del bosc, la vegetació i la fusta morta de manera homogènia.

BIOECONOMIA

El projecte ha promogut la bioeconomia fomentant la bioenginyeria, l'ecoturisme, els crèdits climàtics, la recuperació de conreus i pastures, tot integrant conservació ambiental i desenvolupament rural sostenible. Paral·lelament, s'ha impulsat la cerca de finançament privat per a entitats ambientals, facilitant formació, assessorament i eines que permetin convertir els ecosistemes en oportunitats econòmiques locals.

GESTIÓ FORESTAL MULTIFUNCIONAL

La gestió forestal multifuncional combina conservació, reducció del risc d'incendis i millora d'hàbitats clau adaptant les actuacions a cada territori.

La Sinya ha augmentat al resiliència dels boscos del Gaià recuperant biodiversitat i antics cultius

Pioneers of our Time ha reduït el risc d'incendi i potenciat arbres de futur per al voltor negre

Boscos de Muntanya ha creat clarianes i gestionat el sotabosc per afavorir l'hàbitat del gall fer

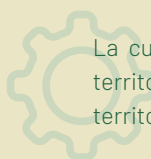

Sèlvans ha recuperat espais oberts, millorat les masses forestals i preservat boscos d'alt valor ecològic.

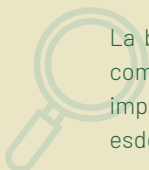
APRENENTATGES

Tenir en compte l'activitat econòmica és essencial per desenvolupar projectes que perdurin en el temps. Incloure la bioeconomia en els projectes de conservació és un avantatge, ja que n'assegura la continuïtat sense comprometre els objectius ambientals.

L'assessorament científic ha aportat seguretat i rigor durant tot el projecte.

La custòdia del territori és una eina eficaç per a la gestió territorial: les entitats són peces clau per promoure canvis al territori.

La bona governança: requereix esforç però val la pena. La comunicació fluida i la transparència són punts clau. La implicació ciutadana i l'acció al territori fan que les entitats esdevinguin actors de referència.

La gestió forestal multifuncional és clau per compatibilitzar els diferents usos del territori i la conservació/promoció de la biodiversitat.

custforest.cat

